

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra společenských věd

Bakalářská práce

Problematika ozbrojených útočníků v souvislosti
se zhodnocením zajištění bezpečnosti a připravenosti žáků
na vybraných školách v případě útoku

Vypracovala: Olga Laštovičková

Vedoucí práce: PhDr. Štěpán Kavan, Ph.D.

České Budějovice 2023

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a na základě literatury a pramenů uvedených v použitých zdrojích.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne:

Podpis studenta:

PODĚKOVÁNÍ

Mé poděkování patří PhDr. Štěpánu Kavanovi, Ph.D. za odborné vedení, ochotu, připomínky a čas, které mi pomohly v celém průběhu zpracování bakalářské práce.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce je zaměřena na problematiku ozbrojených útočníků. Teoretická část definuje základní pojmy týkající se této problematiky, seznamuje s možným psychologickým profilem pachatelů, zaměřuje se na motivy a je zde uvedeno několik konkrétních případů střeleckých útoků na školách. Dále se práce věnuje doporučenému zabezpečení školy před útokem a připravenosti žáků na tuto situaci. V praktické části je porovnávána úroveň zabezpečení na vybraných školách a pomocí kvantitativní metody je zjištěna informovanost žáků těchto škol o ozbrojených útocích, výsledky jsou následně zpracovány pomocí SWOT analýzy.

ABSTRACT

This bachelor thesis is focused on the issue of armed attackers. The theoretical part defines the basic terms related to this issue, introduces the possible psychological profile of the perpetrators, focuses on motives and presents several specific cases of shooting attacks at schools. Furthermore, the thesis discusses the recommended school security against an attack and the preparedness of students for this situation. The practical part compares the level of security at selected schools and uses a quantitative method to determine the awareness of armed attacks among pupils in these schools. The results are then processed using a SWOT analysis.

OBSAH

1 ÚVOD.....	7
2 CÍL, HYPOTÉZY A METODIKA PRÁCE	8
2.1 CÍL PRÁCE.....	8
2.2 HYPOTÉZA 1 – ZHODNOCENÍ ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČNOSTI	8
2.3 HYPOTÉZA 2 – ZHODNOCENÍ PŘIPRAVENOSTI ŽÁKŮ	8
2.4 METODIKA PRÁCE.....	8
3 TEORETICKÁ ČÁST.....	10
3.1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	10
3.1.1 BEZPEČNOST, RIZIKO, HROZBA.....	10
3.1.2 MĚKKÉ CÍLE.....	12
3.1.2.1 ŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ.....	13
3.1.3 OZBROJENÝ ÚTOČNÍK.....	13
3.1.3.1 CHARAKTERISTIKA OZBROJENÝCH ÚTOČNÍKŮ/PSYCHOLOGICKÝ PROFIL	14
3.1.3.2 LONE-WOLF	15
3.1.3.3 DÍTĚ V ROLI ÚTOČNÍKA.....	17
3.1.4 TERORISMUS, AMOK	18
3.1.5 MOTIVACE, PŘÍČINY A FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ CHOVÁNÍ OZBROJENÉHO ÚTOČNÍKA.....	18
3.1.6 VÝZNAM POZNÁNÍ PSYCHOLOGICKÉHO PROFILU PRO ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČNOSTI NA ŠKOLÁCH	20
3.2 ANALÝZA PŘÍPADŮ OZBROJENÝCH ÚTOKŮ NA ŠKOLÁCH	20
3.2.1 PROBLEMATIKA ÚTOKŮ NA ŠKOLÁCH.....	21
3.2.2 PRŮŘEZ HISTORIÍ OZBROJENÝCH ÚTOKŮ NA ŠKOLÁCH	22
3.2.2.1 SVĚT	22
3.2.2.2 ČESKÁ REPUBLIKA.....	24
3.3 NÁRODNÍ STRATEGIE SOUVISEJÍCÍ S BEZPEČNOSTÍ VZDĚLÁVACÍCH ZAŘÍZENÍ	26
3.4 ZABEZPEČENÍ ŠKOL.....	27
3.5 ANALÝZA PRŮBĚHU ÚTOKŮ A NÁSLEDNÉHO ŘEŠENÍ.....	29
3.5.1 ROLE POLICIE A ROLE PEDAGOGA.....	31
3.5.2 CHARAKTERISTIKA HROZEB A RIZIK PRO ŠKOLY A ŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ.....	32
3.6 PŘÍPRAVA ŽÁKŮ A PERSONÁLU	34
4 PRAKTICKÁ ČÁST.....	36
4.1 HODNOCENÍ BEZPEČNOSTNÍCH OPATŘENÍ A PŘIPRAVENOSTI NA VYBRANÝCH ŠKOLÁCH NA VYBRANÝCH ŠKOLÁCH.....	36
4.1.1 VÝBĚR ŠKOL PRO ANALÝZU	36
4.1.2 POPIS A ZHODNOCENÍ AKTUÁLNÍHO STAVU BEZPEČNOSTNÍCH OPATŘENÍ.....	36
4.1.2.1 ZŠ1	36
4.1.2.2 ZŠ2	39

4.1.3 IDENTIFIKACE SLABÝCH MÍST A NEDOSTATKŮ	41
4.1.4 ZHODNOCENÍ PŘIPRAVENOSTI/INFORMOVANOSTI ŽÁKŮ NA OZBROJENÝ ÚTOK.....	42
4.1.4.1 ZŠ1	43
4.1.4.2 ZŠ2	47
4.1.5 KOMPARACE A DISKUSE	52
5 ZÁVĚR	55
6 ZDROJE.....	56
6.1 LITERATURA.....	56
6.2 INTERNETOVÉ ZDROJE.....	57
6.3 SEZNAM PŘÍLOH	59

1 ÚVOD

Tato práce se bude zabývat problematikou ozbrojených útočníků v kontextu bezpečnosti a připravenosti žáků na vybraných školách v případě útoku. Bezpečnost na školách je jedním z nejdůležitějších témat, která se týkají celé společnosti. V dnešní době jsou stále častější zprávy o útocích na školách, což vede k obavám rodičů, pedagogů a žáků samotných. Ozbrojení útočníci představují zvláštní výzvu pro školy, které musí zvládnout situaci, kdy jsou žáci a učitelé vystaveni nebezpečí. Abychom zvýšili bezpečnost a připravenost škol na případný vpád ozbrojených útočníků, je nutné věnovat pozornost řadě faktorů, jako jsou například zajištění bezpečnostních opatření, výcvik zaměstnanců školy, informovanost a připravenost žáků, či vytvoření krizového plánu. Cílem této práce bude zhodnocení stavu zajištění bezpečnosti a připravenosti žáků na vybraných školách v případě útoku ozbrojených útočníků a návrh opatření, která by mohla pomoci zlepšit bezpečnost a zvýšit připravenost na tuto nebezpečnou situaci. Budu se zabývat analýzou případů ozbrojených útoků na školy, hodnocením bezpečnostních opatření na vybraných školách a zmapováním povědomí žáků vybraných škol o chování v případě ozbrojeného útoku.

2 CÍL, HYPOTÉZY A METODIKA PRÁCE

2.1 CÍL PRÁCE

Cílem bakalářské práce je zmapovat úroveň připravenosti vybraných škol ve vztahu k možnému útoku ozbrojeného útočnicka. Úroveň bude pozorována ve dvou rovinách. Nejprve zabezpečení školy a opatření, která byla přijata a mají za důsledek minimalizovat riziko ozbrojeného útoku. Zkoumána dále bude informovanost a připravenost žáků školy na případný vpád aktivního střelce.

2.2 HYPOTÉZA 1 – ZHODNOCENÍ ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČNOSTI

V případě bezpečnostních opatření školy lze předpokládat, že každá z vybraných škol bude disponovat alespoň částečným zajištěním bezpečnosti. Mimo základní ochranná vybavení, jako jsou čipy, kamery či alarm je pravděpodobné, že se na škole budou vyskytovat i jiná, ne tak častá, opatření. Nelze však předpokládat, že školy budou mít splněny všechna doporučená zajištění.

2.3 HYPOTÉZA 2 – ZHODNOCENÍ PŘIPRAVENOSTI ŽÁKŮ

Vzhledem k rozmachu technologií v posledních letech je možné předpovídat informovanost žáků o útocích ozbrojeného útočnicka, ať už v České republice, nebo v zahraničí. S tím také souvisí alespoň částečná znalost správné reakce. Na každé škole je začátkem školního roku povinností seznámit žáky s evakuačním plánem. Dá se tedy očekávat, že znalosti únikových cest budou uspokojivé.

2.4 METODIKA PRÁCE

Praktická část této bakalářské práce sestává ze dvou kapitol. První obnáší rozhovor se zástupci vybraných škol, v němž je rozebíráno zabezpečení školy. Rozhovor je strukturován dle Minimálního standardu bezpečnosti a na jeho základě je pak vyhotovena analýza bezpečnostních opatření a opatření s nimi souvisejících.

Následně bude papírovou formou za pomoci dotazníku provedeno šetření mezi žáky vybraných škol. Stanovení reprezentativního vzorku proběhne na základě domluvy se zástupci škol, půjde tedy o záměrný výběr respondentů. Dotazník vykazuje prvky kvalitativního i kvantitativního šetření, jelikož otázky jsou koncipovány tak, aby u některých bylo možné sdělení vlastního názoru. Lze zaznamenat například projektovou metodu. S využitím odpovědí respondentů pak bude sestavena SWOT analýza reflektující připravenost a informovanost žáků v případě útoku ozbrojeného útočníka na škole.

3 TEORETICKÁ ČÁST

3.1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Vymezení základních pojmů je klíčové pro porozumění tématu bakalářské práce. Tato kapitola slouží k definování a vysvětlení klíčových pojmů, které jsou v práci použity a pomáhá porozumět terminologii používané v této oblasti. Mezi definované pojmy patří ozbrojený útočník, amok, měkký cíl aj.

3.1.1 BEZPEČNOST, RIZIKO, HROZBA

V rámci tématu, kterým se bakalářská práce zabývá, je nezbytné nalézt definici slova bezpečnost. Tento pojem, a hlavně jeho náplň, bývá vnímána jako jedna z priorit lidského života už jen z toho důvodu, že pokud je člověk limitován strachem o svou bezpečnost, promítne se tato úzkost téměř ve všech činnostech každodenního života.

Bezpečnost je obecně složitým konceptem, jenž zahrnuje mnoho faktorů prostředí. Lze ji definovat jako výsledek celkového hodnocení různých faktorů, které přispívají k dosažení přijatelné úrovně bezpečnosti v sociálním kontextu. Jinými slovy, bezpečnost je zajištěna různými faktory, které snižují rizika a přispívají ke zvýšení společenské bezpečnosti. (Purpura, 2011). *„Za riziko můžeme v tomto případě považovat možnosti nežádoucího vývoje bezpečnostní situace. V praxi se osvědčil a prokázal jako účelný následující systém hodnocení dílčích bezpečností:*

- *personální – personální výběr a práce s předpokladatelně vhodnými osobami,*
- *objektová – výsledek analýzy objektových rizik a přijatých opatření ke zvýšení bezpečnosti,*
- *organizační – provozní doba, vjezd a výjezd vozidel atd.,*
- *režimová – v podmínkách bezpečnostních služeb se může jednat např. o bezpečnostní prověrky k nakládání s informacemi podle kategorií „vyhrazené“, „důvěrné“, „tajné“, „přísně tajné“*
- *transportní – výsledek analýzy transportních rizik a přijatých opatření ke zvýšení bezpečnosti tohoto typu*

- *administrativní – její hodnocení je stanoveno zákonem o spisové a skartační službě, dále vnitřními předpisy k nakládání s informacemi umístěnými na nosičích listinného a elektronického charakteru*
- *technická – týká se úložných prostor jako jsou např. trezory a dále ochranných zařízení mechanických, technických a kamerových*
- *informatická – představuje ochranu všech druhů informací, tedy ochranu oprávněných práv, zájmů a majetku ve prospěch subjektu.*
- *samostatně jsou ve smyslu souvisejících zákonných a dalších norem hodnoceny bezpečnost a ochrana zdraví při práci (BOZP) a požární ochrana (PO)“ (Kyncl 2014, st. 18).*

S pojmem bezpečnost pak nepochybně souvisí i pojem zabezpečení, na které bude v této práci kladem důraz. Pokud by na zabezpečení bylo pohlíženo v obecném měřítku, mohl by být za příhodný způsob považován ten, jímž jej Philip P. Purpura popisuje ve své knize *Security: an introduction*. Zde se dočteme, že zabezpečení zahrnuje zásadní principy a metody, jak zajistit bezpečnost. Aby bylo zabezpečení aplikovatelné do praxe, je nutné vypracovat bezpečnostní strategie, které nám pomohou vyhodnotit, jaký druh bezpečnostních prvků aplikovat pro danou potřebu. Dále nám strategie pomáhá vyhnout se chybám při procesu zabezpečování budov, udává zásady správného použití metod a učí nás správný postup během nouzových situací. (Purpura, 2011)

S termíny bezpečnost a zabezpečení bychom si mohli spojit i pojmy riziko a hrozba. Riziko lze vymezit mnoha způsoby. Pro potřeby této práce byla zvolena definice z příručky Ministerstva vnitra České republiky z roku 2016 *Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, enviromentální bezpečnosti a plánování obrany státu*: Riziko je „možnost, že s určitou pravděpodobností vznikne událost, kterou považujeme z bezpečnostního hlediska za nežádoucí. Riziko je vždy odvoditelné a odvozené z konkrétní hrozby. Míru rizika, tedy pravděpodobnost škodlivých následků vyplývajících z hrozby a ze zranitelnosti zájmu, je možno posoudit na základě analýzy rizik, která vychází i z posouzení naší připravenosti hrozbám čelit. Riziko také představuje účinek nejistoty na dosažení cílů nebo pravděpodobnost výskytu nežádoucí události s nežádoucími následky“ (Ministerstvo vnitra České republiky, 2016, s. 75).

Hrozbu Ministerstvo vnitra ČR definuje jako: „*přírodní nebo člověkem podmíněný proces představující potenciál, tj. schopnost zdroje hrozby být aktivován a způsobit škodu. Tento potenciál může být spuštěn záměrně nebo náhodně využít pro atakování specifických zranitelností aktiva. Hrozba bývá zdrojem rizika. Aktivní hrozba je jakákoliv hrozba úmyslné změny stavu systému zpracování dat nebo počítačové sítě. Hrozba, která by měla za následek modifikaci zpráv, vložení falešných zpráv, vydávání se za někoho jiného nebo odmítnutí služby. Bezpečnostní hrozba je pak potenciální příčina nežádoucí události, která může mít za následek poškození systému a jeho aktiv, např. zničení, nežádoucí zpřístupnění (kompromitaci), modifikaci dat nebo nedostupnost služeb*“ (Ministerstvo vnitra České republiky, 2016, s. 23)

S touto definicí koresponduje i vymezení E. Antušáka: „*jakýkoli fenomén, který má potenciální schopnost poškodit zájmy naší republiky. Hrozba tak může být přírodním, tedy na lidské činnosti přímo nezávislým jevem, nebo může být aktérem nadaným vůlí s úmyslem – jedincem, skupinou, organizací, státem*“ (Antušák, 2016, s. 42).

3.1.2 MĚKKÉ CÍLE

V případech ozbrojených útoků se lze často setkat s termínem „měkký cíl“. „*Toto označení je bezpečnostní komunitou používáno pro označení míst s vysokou koncentrací osob a nízkou úrovní zabezpečení proti násilným útokům, která jsou pro tuto svou charakteristiku vybírány zejména v poslední době jako cíl takovýchto útoků, typicky útoků teroristických. Tím se liší měkké cíle od tzv. hard targets, tvrdých cílů, kterými jsou dobře chráněné a střežené objekty útoků (např. některé státní objekty, vojenské objekty, objekty dalších bezpečnostních složek, ale i některé dobře chráněné či střežené nestátní či komerční objekty)*“ (Ministerstvo vnitra České republiky, 2016, S. 5-6).

Podle tohoto členění lze mezi měkké cíle zařadit například školská zařízení, památná místa, nákupní centra a trhy, kulturní prostory, gastronomiky, diskotéky, dopravní uzly, veřejná shromáždění, sportovní areály a jiné.

3.1.2.1 ŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ

Z charakteristiky uvedené výše lze vyvodit, že měkké cíle jsou objekty, v nichž se nachází hodně lidí. Jsou často lehce přístupné a mohou tak být vystaveny různým druhům útoků. V rámci zachování tématu této práce se zaměřím konkrétně na školská zařízení, bezesporu řadících se k měkkým cílům. Tyto objekty jsou otevřeny veřejnosti a dávají tak možnost snadného přístupu pro různé druhy útoků.

Napadení škol a vzdělávacích zařízení jsou obzvlášť znepokojivá, jelikož děti a mladí lidé jsou často jejich hlavními oběťmi, což vyvolává otázky vztahující se k ochraně a bezpečnosti dětí a mládeže. „*Ve srovnání s útoky na jiné cíle by s největší pravděpodobností byl takový útok masivně medializován, což by pravděpodobně vyvolalo odezvu populace v podobě zvýšeného strachu o bezpečí dětí*“ (Stallmach, 2019, s. 18).

3.1.3 OZBROJENÝ ÚTOČNÍK

V dnešní době vystupují, více než kdy dříve, do popředí útoky ozbrojených útočníků, jinak také aktivních střelců. Bývá používáno i pojmenování šílený střelec, to je však spíše mediálního charakteru než odborného. Ve forenzní psychologii se setkáváme také s pojmem masový vrah. V posledním desetiletí otřásl evropskou komunitou nespočet tragických událostí vyvolaných právě střelbou ozbrojených útočníků. I přes stále se zdokonalující bezpečnostní jednotky zatím není možné zcela zamezit dalším teroristickým útokům. K předejití je třeba včasná eliminace útočníka díky znalosti jeho motivu či zaražení činu přímo na místě události.

Pojem ozbrojený útočník, nebo také aktivní střelec, je definován mimo jiné i v katalogovém souboru Integrovaného záchranného systému (dále jen IZP). Výraz je zde vymezen takto: „*Nebezpečný pachatel, který volil použití zbraně proti jiným osobám k dosažení svých cílů. Obvykle jde o jednotlivce, může se ale také jednat o skupinu pachatelů. Nemá zábrany pro jakékoliv chování s cílem zabít nebo zranit co největší počet osob*“ (IZS STČ14/IZS, 2014, s. 1). Tato krátká a výstižná formulace obsahuje základní charakteristiku pojmu, srozumitelnou pro další použití. Pokud bychom se podívali do zahraničí, i zde lze nalézt několik definic aktivního střelce.

Vystihující je vyjádření „*An Active Shooter is an individual actively engaged in killing or attempting to kill people in a confined and populated area; in most cases, active shooters use firearms(s) and there is no pattern or method to their selection of victims*“ (U.S. DEPARTMENT OF HOMELAND SECURITY, 2008, s. 2) V překladu tedy „*Aktivní střelec je osoba, která se aktivně zabývá zabíjením nebo pokusem o zabití lidí omezené a osídlené oblasti; ve většině případů aktivní střelci používají střelné zbraně a nemají vzor nebo způsob výběru svých obětí.*“

Při porovnání obou definic můžeme pozorovat rozdíl v konkretizaci zbraně. Zatímco česká formulace vymezení aktivního střelce poukazuje na použití zbraně, americká verze ve své definici obsahuje i specifikaci, že se jedná o střelnou zbraň jako takovou. V České republice se dá plán typové činnosti použít i na útočníka či na nebezpečného pachatele s chladnou zbraní sečnou či tupou, který ohrožuje či přímo útočí na skupinu lidí. K definici zbraně jako střelné dochází v trestním zákoníku, přesněji zákon č. 40/2009 Sb. - trestní zákoník, § 118 (Spáchání trestného činu se zbraní). „*Trestný čin je spáchán se zbraní, jestliže pachatel nebo s jeho vědomím některý ze spolupachatelů užití zbraně k útoku, k překonání nebo zamezení odporu anebo jestliže ji k tomu účelu má u sebe; zbraní se tu rozumí, pokud z jednotlivého ustanovení trestního zákona nevyplývá něco jiného, cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším*“ (Zákon č. 40/2006 Sb., trestní zákoník, 2017)

Tato práce se bude věnovat charakteru střelce, který je typický pro Evropu a Ameriku. Tito útočníci se v mnohém shodují, bude tedy snadné zahrnout je do jednoho typu. Naproti tomu útočníci například z Asie či Afriky se vyznačují jinými charakteristikami, ty zde však zmiňovány nebudou.

3.1.3.1 CHARAKTERISTIKA OZBROJENÝCH ÚTOČNÍKŮ/PSYCHOLOGICKÝ PROFIL

Útočníka lze definovat jako jedince, případně skupinu, který se podílí na spáchání násilného trestného činu s prvky terorismu. Tito lidé představují hrozbu pro společnost. Aktivní útočník, často označovaný také jako aktivní střelec, se odlišuje tím, že jeho útok ohrožuje větší počet osob, obvykle v oblastech nazývaných měkké cíle. Základním a nejpodstatnějším rozdílem mezi útočníkem a aktivním útočníkem je fakt, že narozdíl od útočníka se tento druh osob snaží při svém zákroku jednat aktivně. To znamená útočit na cíl během co nejkratší chvíle a s co největší intenzitou.

Aktivní útočník volí své oběti náhodně, na rozdíl od místa, které je vybráno již předem. Pokouší se nalézt co nejvíce příležitostí, kde lze osoby zastavit a zneškodnit, v neposlední řadě je pak v jeho snaze co nejrychleji uniknout. V některých případech se může stát, že útočník v závěru útoku obrátí zbraň proti sobě a vezme si tak život ještě před příjezdem bezpečnostních složek. (DOSS, K. T., SHEPHERD, C., 2015)

Z definice střelce, jak jej uvádí J. Smolík a T. Šmíd (2010), tedy že se jedná o extrémně agresivního jedince, který se v krátkém časovém období dopouští masové vraždy za pomoci střelných zbraní nebo nástražných či výbušných systémů lze odvodit, že aktivní střelec má téměř stejnou definici jako masový vrah. Jako příklad je možné použít definici, v níž je uvedeno, že *„masový vrah je pachatel, který zabije více než tři osoby na jednom místě a v krátkém časovém úseku, přičemž není mezi nimi přímý vztah, a tento čin provádí z vlastní iniciativy, tedy bez přímého nátlaku ze strany třetí osoby“* (Drbohlav 2014, s, 20).

Často se můžeme setkat s fenoménem tzv. „osamělých vlků“, což jsou jednotlivci, kteří útočí sami a zpravidla nejsou součástí žádné teroristické organizace, i když se k ní někdy hlásí. Jako motivaci pro své útoky vidí nespokojenost s politicko-společenskou situací a chtějí tímto způsobem upozornit na svůj názor. Je důležité rozlišit „osamělého vlka“ a teroristu, jelikož teroristé jsou instruováni, vycvičeni svou organizací a jejich útok je plánován. Terorista se snaží dostat do cílové destinace a integrovat se do společnosti jako „spící buňka“, která je aktivována předem domluveným vývojem událostí nebo konkrétním signálem. (Kotek, 2016)

3.1.3.2 LONE-WOLF

Najít jednotné vymezení osamělého vlka v kontextu s problematikou terorismu je těžké, jelikož v knižních zdrojích i internetových zdrojích se jich vyskytuje hned několik. Obsahově se ale zhruba shodují na definici *„radikálně orientovaná osoba, která není v přímém kontaktu s jakoukoliv teroristickou skupinou a jejich aktivitami. Aktéři útoků jednájí na vlastní pěst a je velmi složité identifikovat jejich cíle, záměry a způsoby provedení útoku. Za současného stavu, má-li zpravodajská služba eliminovat potencionální útok ze strany teroristické organizace, musí se infiltrovat do její struktury a prostředí, kde lze získat a vyhodnocovat informace. V případě „osamělých vlků“ nelze tento postup uplatit. Jedná se o sólové hráče, kteří plánují ve své hlavě teroristické záměry a nekooperují s ostatními“* (Beňová, Břeň, Zeman 2017, s. 64).

V roce 2015 byla vydána kniha *We Love Death as You Love Life*, ve které byla uvedena typologie tzv. osamělých vlků. Autorem tohoto dělení, které bylo vytvořeno na podkladu rozsáhlé studie džihádistických teroristických úroků v Severní Americe a Evropě je Raffaello Pantucci. Uvedené jedince člení do čtyř kategorií:

1) Loner, neboli terorista samotář, odůvodňuje své činy extrémní ideologií. Jde o pasivního konzumenta extremistické propagandy, bez kontaktu na skupiny vyznávající stejnou ideologii. Není žádný důkaz o možném využití jedince jako nástroje velení pro vykonání teroristického činu. V těchto případech je nejobtížnější určit skutečnou motivaci osobnostních problémů a případnou zástěrku ideologických cílů.

2) Lone Wolf, tedy Osamělý vlk, je podobný model samotáře, avšak v těchto případech můžeme prokázat jistou úroveň propojení vůči jiné skupině extremistických hnutí např. v internetovém prostředí. Též jsou zde daleko menší pochybnosti o extrémních ideologických vlivech, neboť právě ty mají nejpodstatnější podíl na motivaci. Autoradikalizace je umocněna kontaktem na širší hnutí.

3) Smečka osamělých vlků (Lone Wolf Pack) je ve směs více jedinců předešlého typu. Skupina bez vazby na širší extremistické hnutí, nebo vazby nejsou založeny na způsobu velení a řízení.

4) Osamělý útočník (Lone Attacker), jedinec operující na podkladě hierarchistického velení a řízení extremistického hnutí. Oproti výše uvedeným typům jde o jedince jasně zastávajícího své místo v hnutí s jednoznačnými vazbami na další členy, kterým je podvolen. (Pantucci, 2015)

V souhrnu výkladů obou definic je nutné upřesnit významný rozdíl mezi těmito fenomény. Osamělý vlk se obvykle používá v kontextu terorismu, kde jsou motivy náboženské, politické nebo ideologické. V české společnosti se však pachatelé útoků obvykle nesnažili prosazovat takového ideály, ale spíše se jednalo o projevy subjektivních frustrací a křivd. (Friedrich, 2020)

3.1.3.3 DÍTĚ V ROLI ÚTOČNÍKA

V případě, že měkkým dílem je školní zařízení platí, že „nejčastějším pachatelem je frustrovaný či psychicky nevyrovnaný žák. Oběťmi další žáci, učitelé, jiný školní personál, ale i rodiče či jiní příbuzní pachatele a další nezúčastněné osoby. Útočníky jsou zpravidla jednotlivci, ale existují i výjimky (viz Columbine)“ (Krušík, 2016). U dětských vražd se obvykle nejedná o impulzivní jednání, vraždy jsou převážně naplánované. Například pachatel si zbraň přinesl s sebou před spácháním činu nebo ji na tomto místě předem schoval. Rovněž oběti si vybral s určitým předstihem, někdy i několik dní či měsíců předem. (Harbort 2019). Mladí jedinci projevující násilnické chování a páchající vraždy často volí školní prostory jako místo svých činů. Toto rozhodnutí je způsobeno několika faktory. Škola poutá zvýšenou pozornost veřejnosti, což znamená, že jejich činy budou více sledovány a diskutovány. Ve škole je také dostatečný počet potenciálních obětí, což zintenzivňuje jejich přitažlivost pro tyto mladé násilníky. (Čírtková, 2013).

Pokud tato situace nastane a za útoky stojí pachatel mladší 18 let, je pravděpodobné, že tento čin se nebude opakovat. Děti se dle Čírtkové (2013) sériových vražd prakticky nedopouštějí, je známo více dětských masových vražd než sériových.

Děťští vrahové jsou i přes své malé zastoupení velice rozmanitou skupinou. Jelikož nedisponují silou dospělého člověka, zřídka kdy přistoupí k ubití, udušení nebo ubodání oběti a používají zejména střelné zbraně. K vraždě a násilí jsou povětšinou vedeni triviálními důvody, a jejich oběťmi jsou nejčastěji rodinní příslušníci nebo jiné blízké osoby. Činy takto mladých vražd bývají vysvětlovány dětským pohledem na svět, konkrétně nechápáním podstaty smrti a nenávratnosti. V poslední době vzrůstá také podíl zločinů z nenávisti na základě rasové, náboženské či sexuální odlišnosti. Kromě již zmíněných důvodů lze pozorovat i případy tzv. zážitkového násilí, kdy mladiství zkrátka touží po intenzivním zážitku a rozhodnou se tak pro spáchání zločinu. Mohou to být jak pachatelé s předchozími kriminálními zkušenostmi nebo prvopachatelé bez kriminální historie. (Čírtková, 2013)

3.1.4 TERORISMUS, AMOK

S ohledem na povahu útoků aktivních střelců je možné spojit tento termín také s pojmem terorismus. Mareš (2005) terorismus definuje jako cílený útok mířený proti určité skupině osob, který má za cíl vyvolat ve společnosti pocit strachu a ohrožení. Motivací aktivního útočníka je často určitá forma nenávisti. Nejčastěji jsou útočníci motivováni nábožensky, etnicky či psychopatologicky. Jinak je to také úmyslné s cílem získat pozornost veřejnosti a ovlivnit ji. Tato forma organizovaného násilí se obvykle zaměřuje proti nezúčastněným osobám s cílem dosáhnout politických, kriminálních a jiných cílů. (Brzybohatý, 2001)

Pokud útočník jedná intuitivně a čin tak nelze označit za dlouhodobě plánovaný, jedná se o amok, tedy „*pracovní název, který ukazuje na zkratkovitost jednání aktivního střelce pro tento případ v trestněprávní rovině*“ (Katalogový soubor typové činnosti STČ 14/IZS – Amok – útok aktivního střelce 2013, s. 4).

3.1.5 MOTIVACE A FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ CHOVÁNÍ OZBROJENÉHO ÚTOČNÍKA

Tématem motivace se zabývali například autoři článku *The motivations of lone-actor terrorists: A systematic review*. J. A. Mello a R. Mendoza se zaměřují na systematický přehled motivací jednotlivých útočníků bez organizované podpory v pozadí. Autoři analyzovali data z více než 100 případů „osamělých vlků“ a identifikovali několik hlavních motivací, včetně ideologických, osobních, sociálních a psychologických faktorů. Mezi tyto motivace patří náboženský extremismus, rasismus, xenofobie, sociální a politická nespokojenost, snaha o získání slávy a uznání, psychické problémy či zneužívání drog. Autorský tým v článku zdůrazňuje důležitost individuálního přístupu k posuzování motivací jednotlivých útočníků. Závěry výzkumu pak ukazují, že kauzy „osamělých vlků“ jsou velmi různorodé a vyžadují individuální analýzu, což komplikuje předpověď a prevenci těchto útoků. (Mello, Mendoza 2018)

Z českých autorů se kategorizací motivace u masových vražd zabývá Andrej Drbohlav. V knize *Psychologie masových vražd: Příběhy temné duše a nemocné společnosti* z roku 2015 se členění netýká výhradně ozbrojených útoků na školách, lze zde však najít mnoho podobností.

Motivaci masových vražd můžeme dělit podle různých kritérií. Jedno z nich vychází ze statistických dat incidence masové vraždy, zejména páchané na veřejných místech, což je relevantní pro tuto práci. Toto dělení vychází ze dvou základních rozlišujících kritérií – z motivace pachatele a výběru cíle. Podle této typologie je masová vražda postavena na dvou motivačních faktorech – na vzteku a pomstě.

1. Zaměření na konkrétní osobu. Vrah pociťuje křivdu ze strany lidí, s nimiž je v pravidelném kontaktu.
2. Zaměření na specifické místo. Pachatel se upne na nějaké místo, jež má pro něj symbolický význam. Často bývá spojeno s firmou nebo autoritou, která s pachatelem přímo souvisí.
3. Vztek nebo odplata difuzního typu. Vrah se nesoustředí na konkrétní jedince, ale spíše určité skupiny či kategorie lidí, k nimž pociťuje silnou nenávist.
4. Vztek náhodného typu. Pachatel vede útok na oběti, které jsou dostupné jako cíl. Činy se odehrávají bez konkrétní vazby z hlediska výběru.
5. Vztek vyvolaný konfliktem v rodinném prostředí. Vztek je způsoben kombinací kumulovaného stresu a aktuálního konfliktu, kdy pachatel útočí na rodinné příslušníky. (Drbohlav 2015)

Faktory útoku pachatele mohou být různé a často zahrnují naplánovanou a promyšlenou akci, ve které útočník dobře zná prostředí, což mu dává taktickou výhodu a rychlost postupu. Cílem útočníka je obvykle zabití co největšího počtu lidí co nejjednodušší cestou, proto se zpravidla nezdržuje překážkami a používá různé druhy zbraní a nástražných výbušných systémů, které umožňují schopnost skupinového ničení. Doba trvání útoků se pohybuje řádově v minutách, ale mohou existovat výjimky, kdy útoky přecházejí do tzv. barikádového vyjednávání, a to zpravidla při braní rukojmích. Pachatel se zpravidla nechce dostat do střetu s policií, s výjimkou tzv. "asistované sebevraždy", kdy je pachatel usmrcen policistou. Typickým faktorem útoku pachatele je také náhodný výběr obětí bez zjevného klíče. Pachatel také zpravidla vykazuje reaktivní chování a nehledá problém u sebe, ale u jiných. Psychologický profil a schéma jednání masových vrahů jsou často velmi složité a neexistuje typický pachatel ani typický motiv jeho jednání. (Oddělení krizového řízení a oddělení tisku a prevence krajského ředitelství policie Zlínského kraje, 2015)

3.1.6 VÝZNAM POZNÁNÍ PSYCHOLOGICKÉHO PROFILU PRO ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČNOSTI NA ŠKOLÁCH

Psychologický profil je užitečným nástrojem pro zajištění bezpečnosti na školách, protože umožňuje identifikovat potenciální nebezpečí a předcházet možným bezpečnostním incidentům. Profilování jednotlivých žáků a studentů může odhalit varovné signály, jako jsou například zhoršující se vztahy s ostatními, agrese a násilnické chování, náhlé změny chování nebo psychické problémy. Významným faktorem pro zajištění bezpečnosti na školách je také spolupráce mezi školami a bezpečnostními složkami, které mohou pomoci s analýzou potenciálních hrozeb a vypracovat plány prevence. Důležité je také zapojení rodičů a vytvoření prostředí, kde se žáci a studenti budou cítit bezpečně a kde budou moci otevřeně hovořit o svých problémech a obavách. Psychologický profil tak může být cenným nástrojem pro zajištění bezpečnosti na školách, ale je nutné brát v úvahu celkový kontext a spolupracovat s ostatními zainteresovanými.

3.2 ANALÝZA PŘÍPADŮ OZBROJENÝCH ÚTOKŮ NA ŠKOLÁCH

V této situaci je nezbytné vypracovat plán bezpečnostních opatření pro případ ozbrojeného útoku ve škole. Při sestavování takového plánu je třeba zohlednit několik faktorů. Mezi tyto faktory patří naplánovaný a promyšlený útok, při němž je útočník dobře obeznámen s prostředím školy. Cílem útočníka je způsobit co největší ztráty na životech a zvolit nejsnadnější cestu k dosažení svého cíle.

Útočník může využít různé druhy zbraní, nástražných výbušných systémů a hořlavých látek. Méně časté jsou útoky nožem. Oběti mohou být náhodně vybírány bez zjevného klíče, ale také mohou být předem vyhlédnutým cílem.

Doba trvání útoků se pohybuje řádově v minutách, obvykle 10-15 minut. Dříve se útočník často nechtěl dostat do střetu s policií a raději se sám zabil, ale v současné době se tento trend mění.

Vzhledem k těmto faktorům je třeba připravit plán bezpečnostních opatření, který bude schopen reagovat na tuto krizovou situaci. Plán by měl obsahovat instrukce pro evakuaci a úkryt, komunikaci s policií a záchranáři, zajištění bezpečnosti a ochrany žáků a zaměstnanců, a měl by být pravidelně prověřován a aktualizován. (Švehlová–Bullová, 2021)

V knize *Zahraniční manuály na téma „školních masakrů“* je k nalezení část, popisující doporučený postup, kterým je v případě útoku ozbrojeného útočnicka vhodné se řídit. Zavolejte linku 911 a v komunikaci použijte termín „aktivní střelec“. Zahajte proces „zamknout“ (se ve třídě), „zmlknout“ a „ukrýt se“ (lockdown, drop, cover). Hlavním cílem je zachránit co nejvíce životů, ale nehrajte si na hrdiny. Mobilními telefony uvědomte celou školu, že taková situace nastala. Popište policejnímu operačnímu důstojníkovi situaci. Uveďte jméno, adresu a telefonní číslo školy (pevná linka nebo ještě lépe mobilní telefon, který používá bezpečnostní expert nebo ředitel školy). Ideální je situace, kdy je možné uzavřít zevnitř celé úseky školy či místnosti. Buďte tiše, držte se dále ode dveří a oken. Příklad, kdy útočník drží rukojmí, pak vyžaduje specifické postupy, a je třeba obvykle „improvizovat“. Všechny osoby musí zůstat na místě, dokud policisté neoznámí, že je situace vyřešena. Upozorněte bezpečnostní službu ve škole, je-li zřízena. Jakmile dorazí policisté, převezmou řízení celé bezpečnostní akce. (Krulík, 2016) *„Postupujte podle pokynů zasahujících policistů. Buďte připraveni policistům nahlásit co nejvíce konkrétních informací (počet ozbrojenců, jejich umístění, počet zraněných osob atd.)“* (Krulík 2016, s. 8)

3.2.1 PROBLEMATIKA ÚTOKŮ NA ŠKOLÁCH

Pro masové útoky na školách je ve světě užívána řada pojmů, lze jmenovat například *school rampage, school shooting, school massacres* ebo *running amok*. Dle studie vypracované v knize *School Shootings: International research, case studies, and concepts for prevention* jsou masové útoky v prostředí vzdělávacích institucí nejrychleji rostoucím fenoménem masových vražd po celém světě. (Böckler, Seeger, Sitzer, Heitmeyer 2012)

Nejvíce masových útoků v Evropě bylo zaznamenáno v Německu a ve Finsku. Střední Evropa, včetně České republiky, se také potýká s tímto fenoménem, zejména pak v posledních 15 letech. Nicméně nárůst počtu útoků není tak prudký jako ve Spojených státech amerických, které představují 70 % všech masových útoků, jež byly v globálním měřítku zaznamenány za posledních 250 let. (Drbohlav, 2015)

Jednotlivé případy aktivních střelců, tedy signální zločiny, ovlivňují současnou atmosféru a náladu ve společnosti. Vyvolávají pocit, že něco není v pořádku a s tím pak i frustraci a nesouhlas se stávající situací. Tyto pocity motivují ke proměně postojů k trestní justici a změnám v kriminální politice. (Tomášek, 2010)

3.2.2 PRŮŘEZ HISTORIÍ OZBROJENÝCH ÚTOKŮ NA ŠKOLÁCH

V této části bakalářské práce jsou představeny nejznámější případy ozbrojeného útoku na školách. Většinou se jedná o případy ze zahraničí, kde k těmto útokům v minulosti docházelo mnohem častěji než v České republice. Dle Krulíka (2016) má celá řada zemí zkušenost s útoky psychicky narušených pachatelů na studenty. „S vysokou pravděpodobností zde zcela dominují Spojené státy americké, kde dochází k více či méně závažným incidentům tohoto druhu každoročně, přičemž zahyne až „několik desítek osob“. Ačkoli na zemi s více než 320 miliony obyvatel to je relativně nemnoho, každý větší incident (killing spree, kdy zahyne více než 1-2 osoby), zvedne společenskou rozpravu o řadě otázek. Nejzávažnější případy (například střední škola Columbine) si vydobily pevnou pozici v mediálním prostoru a je na ně často odkazováno, jsou výslovně napodobovány“ (Krulík, 2016, s. 1).

Ve stejné publikaci (Krulík 2016) je také uvedeno, že prakticky každý stát euroamerické civilizace byl zasažen incidentem, jehož typ je v práci sledován. Případy, které jsou přinejmenším ve fázi příprav lze zaznamenat v Německu, Kanadě, Skotsku, Belgii, Nizozemsku, případně pak v Norsku (Anders Behring Breivik, školící středisko sociálnědemokratické mládeže). Problematika aktivních střelců ve školních zařízeních se však netýká jen zemí, které lze řadit do západní civilizace. Jsou zaznamenány útoky ve státech jako Bosna a Hercegovina, Albánie, Jemen, Ruská federace (Beslan) či africké země (útok islámistů na vysokou školu v Keni roku 2015).

3.2.2.1 SVĚT

Na základě médií, která se k této problematice vyjadřují, se zdá, že útoky ozbrojeného střelce ve školním prostředí je něco nového, jakýsi fenomén, který se objevil teprve nedávno. Pravdou ale je, že „atraktivita“ těchto činů pouze stoupá, nicméně první útok se odehrál již začátkem 20. století.

ANDREW KEHOE

Téměř sto let zpátky se ve státě Michigan ve Spojených státech amerických odehrála událost, jež mnozí nazývají „Nejkrvavějším masakrem spáchaným na studentech v amerických dějinách“. V roce 1927 Andrew Kehoe nejprve pověsil na plot svého statku ceduli se vzkazem pro policisty „*Criminals are made, not born*“, tedy zločinci se nerodí, jsou utvořeni.

Umístil nálože, o jejichž účinnosti se půl roku před útokem přesvědčil na své vlastní ženě. Tyto nálože, umístěné na základech budovy plné dětí, bez zaváhání odpálil. I přes to, že nevybuchly všechny, stačil výbuch k téměř dokonalé destrukci budovy, která byla srovnána se zemí. Zemřelo zde celkem 45 osob, z toho 37 studentů. Po útoku Kehoe odpálil ještě jednu nálož, kterou měl připravenou v autě, čímž usmrtil nejen sebe, ale i kolemdoucího ředitele školy. (Šedivý, 2021)

COLUMBINE

20. dubna 1999 zaútočili dva středoškoláci na své spolužáky na Columbine High School v Littletonu v americkém státě Colorado. Jednalo se o osmnáctiletého Erica Harrise a sedmnáctiletého Dylana Klebolda, kteří na této škole studovali. Útočníci přišli do školy v dlouhých kabátech, ozbrojeni poloautomatickými ručními pistolemi, brokovnicemi a krátkou puškou. Útok byl dlouho plánován a datum bylo vybráno tak, aby se shodovalo se 110. výročím narození Adolfa Hitlera a s vydáním alba rockové skupiny KMFDM, nesoucí název "Adios".

Útočníci se do školy dostali zadním vchodem z jídelny chvíli po půl dvanácté dopoledne. Nastražili zde několik experimentálně vyrobených bomb a výbušných zařízení, nicméně tato zařízení nevybuchla. Útočníci procházeli chodbami školy a třídami a stříleli na své spolužáky i učitele, kteří se před nimi skrývali. Útok trval necelou hodinu, během níž bylo zabito 14 studentů včetně útočnicků a jeden učitel. Dalších 24 osob bylo zraněno.

Útočníci nějakou dobu unikali odhalení policie, a nakonec spáchali sebevraždu ve školní knihovně. Kdyby jejich bomby zafungovaly, mohly by ohrozit až stovky lidí, protože v areálu školy se v té době nacházelo asi 450 osob. Vyšetřovatelé se později zabývali motivy útoku a zjistili, že útočníci byli šikanováni svými spolužáky a chtěli se pomstít. Inspirovali se také bombovým útokem v Oklahoma City z roku 1995, který provedl Timothy McVeigh a při němž zahynulo 168 lidí a dalších 500 bylo zraněno.

Oba útočníci byli členy gotické skupiny zvané "The Trench Coat Mafia", která byla známá svým násilím, fašismem a láskou ke zbraním. Byli také vášnivými hráči násilných videoher. Dvojice poslouchala především gotickou a heavy metalovou hudbu. Vyšetřovatelé usilovali o identifikaci vzorce při výběru obětí, avšak nedokázali potvrdit teorii, která tvrdila, že útočníci preferovali oblíbené studenty s aktivním sportovním životem, nebo studenty s náboženským vyznáním. (Cullen, 2009)

VIRGINIA TECH

V roce 2007 došlo v Blacksburgu ve Spojených státech amerických k tragické události, při níž na Státní polytechnické univerzitě ve Virginii zahynulo 33 lidí včetně pachatele. Dalších 23 bylo zraněno, z toho 17 utrpělo střelná poranění. Útok se s tříhodinovým odstupem odehrál ve dvou budovách univerzitního areálu. Pachatelem byl 23letý student jihokorejského původu jménem Seung-Hui Cho, který nejprve zastřelil dvě osoby v ubytovacím zařízení. Následně vstoupil do druhé budovy, kde zablokoval hlavní vchody a začal střílet na studenty a učitele. Cho měl u sebe dvě pistole a několik set nábojů. Střelba trvala deset minut, během příjezdu záchranného týmu pak Cho spáchal sebevraždu zastřelením. (Krupka, 2022)

3.2.2.2 ČESKÁ REPUBLIKA

Jak uvádí J. Tomášek (2010) ve své knize, není téma ozbrojených útoků v české kriminologii dostatečně zpracované, a to i přes stále se zvyšující výskyt fenoménu aktivních střelců v celosvětové působnosti. Tato skutečnost, společně se zaznamenáváním útoků ze zahraničí, může působit dojmem, že trestná činnost výše zmíněného charakteru je v České republice částečně podhodnocená. Navzdory tomu si i přes nízký počet útoků, odehrávajících se v České republice, řada institucí uvědomuje, že je nezbytně nutné, aby byla školská zařízení náležitě instruována, jak v takových situacích postupovat.

Dle průzkumu volně dostupných zdrojů byly na školách v České republice mezi lety 1999–2022 provedeny 3 smrtelné útoky. V žádném z těchto útoků nebyla použita střelná zbraň, všechny byly provedeny bodnou nebo sečnou chladnou zbraní. Ve dvou případech pak byl pachatelem žák školy.

SVITAVY

K prvnímu smrtelnému útoku ve škole došlo v březnu roku 2004 na Středním odborném učilišti ve městě Svitavy. Pachatelem byl tehdy 16letý student, kterého ředitel školy označil za klidného a šikovného žáka. K incidentu došlo na konci první vyučovací hodiny, kdy učitel žáka požádal, aby se posadil na svém místě. V ten okamžik žák vytáhl lovecký nůž a zasadil vyučujícímu několik ran. Tato zranění byla neslučitelná se životem a učitel jim krátce po převozu do nemocnice podlehl. (Kuchyňková, 2004)

BARBORA ORLOVÁ

Barbora Orlová se stala známou jako pachatelka dvou útoků na školy. V květnu 2012 napadla nožem družinářku základní školy v Havířově, když se snažila unést sedmiletou školačku. Během útoku utrpěla vychovatelka jedenáct bodných ran. Orlová byla zadržena zásahovou jednotkou. Posléze ji v nemocnici diagnostikovali paranoidní schizofrenii. Krajský soud v Ostravě uložil ústavní léčbu v Psychiatrické nemocnici v Opavě.

Nicméně, po dvou letech byla propuštěna z léčebny a dne 14. října 2014 došlo k dalšímu incidentu ve Žďáru nad Sázavou. Orlová pronikla do šaten školní budovy a nožem napadla žačku. Student Petr se pokusil útok odvrátit a zachránit tak spolužačku, ale utrpěl bodná zranění v oblasti hrudníku a na místě jim podlehl. Orlová pokračovala v útoku a zranila další studentku. Policie byla nucena při zákroku užít taser jakožto donucovací prostředek, aby zastavila protiprávní jednání a zadržela Orlovou.

Orlová trpěla paranoidní schizofrenií, což může být jedním z faktorů, které vedly k jejím útokům. Je důležité si uvědomit, že lidé s mentálním onemocněním mohou být rizikovými jedinci, a že je třeba zajistit přiměřenou léčbu a sledování. (Martínek, 2020)

OHRADNÍ

Nejaktuálnější případ pochází z roku 2022, konkrétně z března, kdy učeň zaútočil na svého učitele. K události došlo na Středním odborném učilišti Ohradní v Praze. Devatenáctiletý mladík, jenž na učilišti studoval, napadl učitele v jeho kabinetě. Útok mačetou byl veden primárně na oblast hlavy a napadený zraněním krátce po útoku podlehl. Předpokládá se, že motivem činu byl spor mezi žákem a učitelem. Dle mluvčího Policie České republiky nebyl útočník v době zadržení pod vlivem alkoholu ani drog. (Štraub, 2022)

3.3 NÁRODNÍ STRATEGIE SOUVISEJÍCÍ S BEZPEČNOSTÍ VZDĚLÁVACÍCH

ZAŘÍZENÍ

V České republice existuje několik strategických dokumentů, které se týkají bezpečnosti vzdělávacích zařízení. Mezi nejdůležitější lze zařadit *Národní akční program bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*, zmiňující bezpečnost dětí a žáků, jenž je vydáván každé dva roky. Dále pak *Národní plán rozvoje vzdělávání (NPRV)*, který definuje priority v oblasti vzdělávání, stanovuje cíle a opatření pro další rozvoj vzdělávacího systému a jehož součástí je také zabezpečení bezpečnosti a ochrany zdraví žáků a zaměstnanců škol. Lze uvést i *Koncepci vnitřního řízení bezpečnosti na školách*. Tento dokument byl vytvořen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a stanovuje zásady pro vnitřní řízení bezpečnosti a ochrany zdraví žáků a zaměstnanců školy. Dokument upravuje povinnosti školských zařízení a stanovuje opatření pro prevenci nebezpečných situací. Mezi příklady je možné zařadit i *Národní plán boje proti extremismu (NPBP)*. Plán se zabývá problematikou extremismu a radikalizace včetně prevence a odstraňování příčin těchto jevů. Součástí tohoto plánu je také zajištění bezpečnosti a ochrany žáků vzdělávacích zařízení před extremistickými projevy.

Tyto dokumenty, společně s řadou dalších, stanovují základní zásady a opatření pro zajištění bezpečnosti vzdělávacích zařízení v České republice. Je důležité, aby školy tyto dokumenty respektovaly a v souladu s nimi přijímaly opatření, díky nimž lze dosáhnout bezpečnosti žáků i zaměstnanců.

S bezpečností vzdělávacích zařízení souvisí také zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, jinak také školský zákon. Ten je rozdělen na 3 odstavce:

Odstavec 1., věnující se fyziologickým potřebám dětí, tedy „*Školy a školská zařízení jsou při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb povinny přihlížet k základním fyziologickým potřebám dětí, žáků a studentů a vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku sociálně patologických jevů*“ (Zákon č. 40/2009 Sb. 2017).

Odstavec 2. zabývající se bezpečností. „Školy a školská zařízení zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb a poskytují žákům a studentům nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví. Ministerstvo stanoví vyhláškou opatření k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání ve školách a školských zařízeních a při činnostech s ním souvisejících“ (Zákon č. 40/2009 Sb. 2017).

Odstavec 3., zmiňující evidenci úrazů dětí. „Školy a školská zařízení jsou povinny vést evidenci úrazů dětí, žáků a studentů, k nimž došlo při činnostech uvedených v odstavci 2, vyhotovit a zaslat záznam o úrazu stanoveným orgánům a institucím. Ministerstvo stanoví vyhláškou způsob evidence 14 úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, jimž se záznam o úrazu zasílá“ (Zákon č. 40/2009 Sb. 2017).

3.4 ZABEZPEČENÍ ŠKOL

Na základě výše zmíněných události z 15. října 2014 vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy opatření s názvem Minimální standard bezpečnosti. Tento dokument má sloužit jako přehled doporučených opatření, která zajistí bezpečnost a ochranu zdraví žáků v budovách škol a školských zařízení a v areálech škol a školských zařízení k nim náležejících. Jednotlivá doporučení pak vycházejí z poznatků šetření z konce roku 2014.

„Minimální standard bezpečnosti obsahuje opatření prostorová, technická a personální a zároveň poukazuje na to, aby se s přijetím těchto opatření nesnížilo psychické bezpečí a komfort žáků“ (Flajsar 2019, s. 16).

Od těchto doporučení by se škola měla odchýlit pouze v případech, které tento odklon vyžadují. V těchto případech je však na místě přijetí jiných opatření, aby nedošlo k ohrožení zdraví žáků a jejich bezpečnosti. „Školy mají možnost zajistit bezpečnost osob v areálu školy také dalšími, např. technickými prostředky, které jdou nad rámec výše vymezených minimálních požadavků (např. vstup na čipy, turnikety, kamerový systém, čipy, elektronický vrátný, alarm s tísňovými tlačítky napojený na dispečink, apod.); tyto technické prostředky však nemohou plně nahradit dohled prováděný fyzickou osobou, a jde-li o kamerový systém, bere škola před jeho zavedením v úvahu i ochranu soukromí žáků i zaměstnanců školy“ (MŠMT ČR 2015).

Dle metodiky je školám doporučováno řídit se následujícími opatřeními:

1) Organizačně-technická a prostorová opatření, k jejichž zajištění je zapotřebí například bezpečnostních zámků, oplocení, osvětlení atd.

- Ke vstupu žáků, zaměstnanců a návštěv by měl sloužit pouze jeden vchod s kontrolovaným vstupem, který je zabezpečený proti vniknutí nepovolaných osob. Ostatní vstupy do budovy by pak měly být zajištěny a měly by sloužit pouze zaměstnancům, zároveň však nesmí bránit bezpečnému útěku osob v případě požáru.
- Ke vpuštění cizích osob do prostor školy dochází až po ověření důvodu jejich vstupu, vjezdy jsou monitorovány.
- Škola má uzamykatelné vstupy do budov i dalších prostor v areálu školy (např. školní zahrady, školního dvora, parkoviště apod.), má zabezpečená okna a dveře proti volnému vniknutí osob. Na začátku, v průběhu dne i na jeho konci škola dbá na zabezpečení vstupů (klíčový režim musí být vyřešen tak, aby byly únikové cesty trvale volné a umožňovaly bezpečný únik z budovy).
- Zamezení přístupu nepovolaných osob do dalších prostor školy. Těmi jsou zde myšleny například sklepy, půdy, kotelny, sklady apod. Výjimku by v tomto případě mohly tvořit provozní případy.
- Z důvodu zvýšení přehlednosti má škola provedenou úpravu zeleně v okolí areálu.
- V areálu se nachází funkční venkovní osvětlení, které je aktivní i mimo provozní dobu školy.

2) Personální opatření, k nimž napomáhají finanční prostředky pro osoby vykonávající ostrahu či na nárůst pracovních úvazků na fungující dohled.

- Po celou dobu výchovně-vzdělávacího procesu škola zajišťuje neustálý dohled nad žáky v prostorách budov a areálu školy. Pedagogický pracovník je povinen vykonávat dohled a být srozuměn s rozvrhem svých směn.
- Dozor pedagogických i nepedagogických pracovníků by měl být neustálý, musí fungovat případné zastoupení.
- Dohled nad žáky je zajištěn i případě konání akce mimo areál školy.
- Pokud je avizováno nebezpečí, škola je povinna kooperovat s městskou či státní policií, případně bezpečnostní agenturou.

3) Vnitřní předpisy a dokumentace školy

- Školní instituce má zpracované dokumenty, jež vznikly za pomoci odborně způsobilých osob a které odpovídají postupu v okamžiku vypuknutí mimořádných událostí (přítomnost nebezpečných látek v budově školy, držení rukojmí, šikana, útok vedený zevnitř, útok zvenčí apod.)
- Postupy jsou podloženy opakovanými zkouškami účinnosti, při kterých škola kooperuje se složkami integrovaného záchranného systému a orgány místní správy.
- Ve vnitřních řádech školy jsou uvedeny a definovány zvláštní povinnosti zaměstnanců, které upřesňují jejich povinnosti v případě vzniku některé z mimořádných situací.
- Škola musí mít stanoven formální rámec pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků a zaměstnanců, který zahrnuje identifikaci nebezpečí a rizik a přijetí přiměřených opatření. Škola musí informovat žáky a zaměstnance o předpisech a pokynech týkajících se bezpečnosti a ochrany zdraví, které se vztahují na konkrétní činnost nebo pracoviště. Kromě toho musí průběžně informovat o dalších opatřeních, které mohou mít preventivní význam, jako například zabezpečení vstupu do budov, dohled pedagogických pracovníků nebo zabezpečovací prvky ve škole.
- Škola musí mít stanoven pravidla pro zvláštní činnosti, jako je tělesná výchova, plavání, koupání, lyžařský výcvik, sportovně-turistický kurz, soutěže, výlety, škola v přírodě a zahraniční výjezdy.
- Škola musí informovat zákonné zástupce žáků o vydání a obsahu školního nebo vnitřního řádu. (MŠMT ČR, 2015)

3.5 ANALÝZA PRŮBĚHU ÚTOKŮ A NÁSLEDNÉHO ŘEŠENÍ

Systém včasného varování je velmi důležitý faktor pro rychlou reakci osob, které o útoku zatím nevědí. Vlastní školní signál by měl být zaveden jako prostředek pro informování studentů a zaměstnanců školy o nebezpečí. Délka signálu a jeho forma by měly být pečlivě zvažovány a v souladu s místními zákony a předpisy. Je důležité také formulovat hlášení takovým způsobem, aby nemělo tendenci podporovat paniku, ale aby všichni byli informováni o situaci a mohli se řídit pokyny a plánem, který by měl být v souladu s místními zákony a předpisy.

Co se týče nošení mobilních telefonů do tříd, může být užitečné povolit jejich nošení pro případ nouze a výstrahy včasného varování. Nicméně je důležité zajistit, aby použití mobilních telefonů nebylo rušivé pro vzdělávací proces a aby se studenti řídili pravidly školy.

Základní znalosti laické první pomoci a postupů při MU jsou také velmi důležité. Pravidelné školení studentů a zaměstnanců školy v poskytování první pomoci by mělo být zavedeno, aby se v případě nouze mohli řídit stanovenými postupy. Dále by měl být k dispozici základní zdravotnický materiál (lékárnička) v každé třídě. Je také užitečné zařadit dílčí kroky (požár, bomba, útok apod.) do plánu cvičení a výuky, aby se studenti a zaměstnanci školy mohli lépe připravit na takové situace a věděli, jak reagovat. (Švehlová–Bullová, 2021)

V Jihočeském kraji je od roku 2016 realizován projekt „Ozbrojený útočník ve škole“. Tento projekt, zaměřující se na prevenci kriminality, má za cíl chránit měkké cíle ve školním prostředí před hrozbou ozbrojeného útoku. Realizace preventivních opatření by měla snížit pravděpodobnost výskytu této hrozby a zlepšit schopnosti zaměstnanců školy reagovat na krizovou situaci a minimalizovat dopady případného útoku.

V rámci tohoto projektu byla vytvořena *Karta pro zaměstnance školy* se stručnými pokyny, jak se zachovat při ozbrojeném útoku ve škole, nesoucí označení *USB*. Název představuje zkratku slov uteč, skryj se a bojuj.

Prvním bodem manuálu je rozkaz *Uteč*. K němu je v pomocné kartě uvedeno následovně:

- *„Pokud je to možné, utečte*
- *Zklidněte skupinu, vedte ji a organizujte útěk*
- *Zbavte se všeho, co na vás poutá pozornost a brání vám v pohybu*
- *Klíče s sebou, ale zabraňte cinkání*
- *Pomáhejte v útěku druhým, jen pokud neohrozíte sami sebe a žáky*
- *Varujte ostatní*
- *Utíkejte, co nejdál od školy – nevyužívejte běžná shromaždiště*
- *Linku 158 volejte až na bezpečném místě, ošetřujte zraněné, informujte vedení školy, kde se nacházíte*
- *Zůstaňte stále ostražití*
- *Vyhodnocujte neustále situaci*

- *Jakmile se situace změní, raději se ukryjte*
- *Pokud cestou potkáte policisty, postupujte dle jejich pokynů“ (Kraj Jihočeský, 2017).*

V případě, že je útěk jakkoliv znemožněn, je na řadě pokyn Skryj se. Ten obsahuje toto:

- *„Jestliže nelze utéct, skryjte se*
- *Zklidněte skupinu a co nejrychleji uzamkněte místnost, klíč nechte v zámku*
- *Nejde-li místnost uzamknout, snažte se zajistit dveře*
- *Je-li to možné, zabarikádujte se a odstupte od dveří*
- *Organizujte skupinu – zatemněte místnost, vypněte elektroniku, ztlumte telefony (tichý režim bez vibrací)*
- *Najděte si v místnosti bezpečné místo a zde zůstaňte*
- *Udržujte skupinu v tichosti – zabavte ji (např. hrou, příběhy, malováním)*
- *Nekomunikujte s nikým přes dveře a nereagujte na podněty za dveřmi*
- *Volejte linku 158, popište svou situaci, reagujte na pokyny operátora, informujte vedení školy*
- *Pokud jste už jednou schováni, neutíkejte. Vyčkejte na policii“ (Kraj Jihočeský, 2017).*

Třetí a nejzazší možností je Boj:

- *„V případě bezprostředního ohrožení bojujte*
- *Využijte početní převahy skupiny*
- *K boji použijte vše, co máte po ruce*
- *Budte agresivní, křičte, útočte na citlivá místa*
- *Pokud na útočnicka zaútočí někdo jiný, přispějte s ostatními k eliminaci útočnicka“ (Kraj Jihočeský, 2017).*

3.5.1 ROLE POLICIE A ROLE PEDAGOGA

Zaměstnanec školy má několik důležitých povinností. První z nich je zodpovědnost za blaho a bezpečnost studentů, kteří jsou mu svěřeni do péče. Tato zodpovědnost zahrnuje i povinnost být pozorný k varovným signálům a příznakům ze strany studentů a přijmout vhodná opatření k jejich řešení. Dále je nutné podporovat kulturu spolupráce a týmové práce mezi zaměstnanci školy, kteří společně pracují na vytvoření bezpečného a podpůrného vzdělávacího prostředí.

Další důležitou součástí role pedagoga je informovat a upozorňovat ostatní, včetně kolegů a návštěvníků školy, na případná rizika nebo nebezpečí. Podstatné je také mít základní znalosti o postupech první pomoci v případě nouze a dodržovat všechny zavedené bezpečnostní protokoly a předpisy v rámci školy, jako je správné zajištění nouzových východů a využívání bezpečnostních opatření, například dveří uzamčených pomocí čipu.

V případě útoku je nezbytné rychle a rozhodně reagovat. Mezi možnosti patří útek, pokud je to možné, úkryt, pokud je to nutné, a boj, pokud je to nezbytné k ochraně sebe i ostatních. Plněním těchto povinností hraje pedagog zásadní roli při udržování bezpečného prostředí ve škole.

3.5.2 CHARAKTERISTIKA HROZEB A RIZIK PRO ŠKOLY A ŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ

Odborníci na krizový management nabízejí různé možnosti klasifikace potenciálních hrozeb, které jsou klíčové pro posouzení rizika a prevence, krizovou intervenci a další kroky krizového řízení v oblasti školství, naproti tomu je nutné podotknout, že v české literatuře chybí klasifikace hrozeb specificky pro oblast školství. Existuje několik způsobů kategorizace hrozeb. Například Mareš a kol. (2013) hrozby dělí takto: intencionální a neintencionální hrozby antropogenního původu a hrozby přírodního původu. Tyto klasifikace byly původně sestaveny pro jiné sektory než školství, ale s úpravami lze použít i pro krizové řízení na školách. Znalost těchto kategorizací je důležitá pro vytvoření teoretického rámce pro klasifikaci hrozeb v moderních školách. Příkladem je klasifikace hrozeb od Emila Antušáka, který hrozby dělí do tří základních kategorií – asymetrické, věcné a vnitřní hrozby.

V první kategorii svého přístupu využívá Antušák (2009) pojmu asymetrické hrozby. Taková hrozba znamená, že protistrana použije prostředky, proti nimž nemůžeme čelit stejným způsobem. Asymetrickými hrozbami jsou například menší akce nebo síly, jež útočí na slabá místa silnější strany s cílem dosáhnout asymetrické taktické výhody. Útoky zaměřené na slabá místa jsou koncipovány tak, aby dosáhly neúměrně velkého účinku. Typickým příkladem asymetrické strategie je terorismus. V oblasti školství je tato informace potenciálně důležitá, protože i budova školy může být terčem teroristického útoku, který bývá často zaměřen na civilní cíle. Ty jsou ve srovnání s cíli vojenskými často snadno dostupné a mají větší účinek na veřejné mínění a média.

Jako další jsou zmíněny externí hrozby. V rámci externích hrozeb Antušák (2009) uvádí další dělení. Jedná se o hrozby přírodní čili přírodní katastrofy a živelné pohromy, dále pak antropogenní hrozby a sociální, společenské a ekonomické hrozby. Přírodní hrozby jsou o „extrémní geofyzikální události, pocházející z oblasti biosféry, litosféry, hydrosféry nebo atmosféry, schopné způsobit katastrofy a pohromy“ (Antušák 2009, s. 52). Věcné hrozby existují ve stavu latentním, hrozby reálné se z nich stávají ve chvíli, kdy nějaká konkrétní mimořádná událost nastane.

Antušák (2009) identifikuje další kategorii hrozeb – vnitřní (interní) hrozby, které mohou ovlivnit celou organizaci i jednotlivce. Tyto hrozby mohou být objektivní a způsobené změnami v legislativě nebo politice, jako například zavedení státní maturity, pro kterou školy nebyly dostatečně připraveny. Subjektivní vnitřní hrozby souvisejí s chybami a selháním jednotlivců, jako například špatné manažerské rozhodnutí nebo chyba pedagogických pracovníků. Vnitřní bezpečnostní hrozby se týkají rizika vniknutí cizí osoby do školy, ohrožení ostatních osob ze strany žáka, nebezpečí zbraní, alkoholu, drog, šikany a kyberšikany a počítačové kriminality. Technologické hrozby mohou zahrnovat výpadek proudu nebo zatopení prostor školy, způsobené technickým selháním. Informační hrozby jsou další podkategorií, která se týkají například úniku osobních informací o žácích a pedagogických pracovnících a jejich zneužití.

Vnitřní bezpečnostní hrozby ve školách mohou být iniciovány pedagogickými i nepedagogickými zaměstnanci, cizími návštěvníky nebo žáky. Z pohledu pedagoga je největší hrozbou chování žáků, které může být rizikové. Pedagog takové hrozby odhalí často jako první a jeho reakce má vliv na to, jakým směrem se situace bude vyvíjet.

V publikaci z roku 2002, kterou vydala Severozápadní regionální vzdělávací laboratoř USA ve spolupráci s Úřadem pro juvenilní justici a delikvenci USA a Ministerstvem spravedlnosti USA, autoři Sprague a Walker popisují způsob zpracování zranitelných míst v oblasti školní bezpečnosti. Oproti dělení hrozeb dle Antušáka, které je obecné, Sprague a Walker se zaměřují specificky na problematiku školství a rozdělují oblasti zranitelnosti do čtyř kategorií – architektonické dispozice školní budovy a využívání školního prostoru, administrativní a řídicí postupy ve škole, charakteristika okolí školy a charakteristika žactva a studentstva. (Sprague, Walker 2002) Je patrné, že tato klasifikace bere v úvahu konkrétní situaci v oblasti školství, což se v dělení Antušáka zohledňuje nedostatečně.

3.6 PŘÍPRAVA ŽÁKŮ A PERSONÁLU

Jak je již zmíněno výše, pedagog má povinnost být pozorný k varovným znakům ze strany studentů, případně přijmout vhodná opatření k jejich řešení. Existují různé varovné signály a příznaky, které by mohly naznačovat, že někdo má v plánu násilný čin. Tyto signály mohou spočívat v chování osoby, která se vymyká běžnému standardu. Její chování může vyvolávat u ostatních nevysvětlitelné obavy či strach. Mohou se objevovat projevy agresivity, přehnané impulzivity, výbuchy hněvu, nedostatek sebeovládání při malichernostech nebo reaktivní chování, kdy se problémy hledají u jiných, a ne u sebe. To však není pravidlem, varovné signály mohou být naopak spojeny i s tichostí a nenápadností.

Osoba může být obětí skutečné dlouhodobé šikany, ale také může mít jen pocit, že je záměrně pronásledována či šikanována. Při této situaci může prožívat silné pocity sociální izolace, bezcennosti a frustrace. Jeví se zde pravděpodobnost významné změny osobnosti, kdy dochází k dramatickým změnám ve fyzickém vzhledu a ztrátě zájmu o vše, co bylo dříve důležité.

Dalším varovným signálem mohou být hrozby, vyhrožování nebo chvástání se budoucím násilím. Tyto projevy mohou být mluvené, písemné, v podobě poznámek či náčrtků, nebo mohou být prezentovány na sociálních sítích. Nabízí se také možnost, že osoba projevuje nepřiměřený zájem o zbraně nebo výbušniny, má silnou fascinaci či studuje kazuistiky masových útoků. Dále může být varovným signálem snadný přístup ke střelným zbraním (např. díky rodině nebo sportovním a střeleckým klubům) a chvástání se jím.

Z pohledu socializace lze mezi varovné signály zařadit i snahu získat pro svůj čin spojence ze svého okolí, tedy pochopení a podporu. Dále může být pomyslným vykřičníkem nízká angažovanost ve škole, náhlá změna učebních výsledků nebo ztráta zájmu o dosud provozovaný sport či hobby. Také duševní onemocnění či poruchy chování, jako jsou předchozí sebevražedné pokusy, myšlenky, sebepoškozování nebo dětská traumata, nebo také antisociální chování a zneužívání alkoholu či jiných návykových látek by nemělo být přehlíženo.

Většina školních útoků bývá plánována minimálně šest měsíců, mnohdy i déle. S tím souvisí situace, kdy se aktéři útoků snaží varovat některé své přátele, aby se v určitý den neúčastnili dané události nebo někam chodili.

Je třeba si uvědomit, že jedno varovné znamení samo o sobě neznamená, že daná osoba plánuje násilný čin. Nicméně, když se v určitém období u někoho objevuje více těchto signálů, mohlo by to být varováním a důvodem ke zvýšené pozornosti. V takovém případě by měly být přijaty vhodné kroky, jako například informování odborníka na duševní zdraví nebo řádné zpracování daného varování. Tento druh prevence může pomoci v udržení bezpečí všech, zejména pak studentů, kteří jsou svěřeni do péče zaměstnanců školy.

V dokumentu *Deset doporučení ke zlepšení bezpečnosti*, který reaguje na události ze Žďáru nad Sázavou, je zmíněna kapitola Zvýšení bezpečnostního povědomí (nebo také security awareness). Je zde uvedeno, že krizové situace jsou pro účastníky obzvláště stresové a psychologická příprava a průběžné zvyšování bezpečnostního povědomí jsou klíčové pro správné rozhodování. Zaměstnanci škol, a zejména pak její vedení, mají v případě krizových situací koordinační roli, zatímco žáci očekávají pokyny vedoucí k omezení dopadů krize. Je proto navrhováno uspořádat jednou ročně "Den bezpečnosti" zaměřený na bezpečnostní prevenci a nácvik postupů při krizových situacích, sestavený ve spolupráci s bezpečnostními odborníky. Této akce by se měli účastnit i rodiče žáků. Také by mělo být uspořádáno cvičení pro vedení školy a vybrané zaměstnance zaměřené na koordinaci postupu bezprostředně po krizové situaci a téma bezpečnosti by mělo být zahrnuto do školních periodik a udržováno v povědomí žáků. (Deset doporučení ke zlepšení bezpečnosti 2015)

Projekt *Ozbrojený útočník ve škole* zdůrazňuje, že pachatel může být tichý, nevýrazný, inteligentní a nenápadný, s čímž se váže potřeba včasného odhalení jeho potencionálních úmyslů. Proto je důležité nezůstat lhostejní zejména ke svému okolí a získaným informacím. Je třeba hodnotit, prověřovat a jednat, aby se minimalizovalo riziko útoku pachatele a zvýšila se připravenost na tento typ krizové situace. (Oddělení krizového řízení a oddělení tisku a prevence krajského ředitelství policie Zlínského kraje)

4 PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 HODNOCENÍ BEZPEČNOSTNÍCH OPATŘENÍ A PŘIPRAVENOSTI NA

VYBRANÝCH ŠKOLÁCH NA VYBRANÝCH ŠKOLÁCH

4.1.1 VÝBĚR ŠKOL PRO ANALÝZU

K podrobnému šetření v rámci této bakalářské práce byly vybrány dvě základní školy, nacházející se v odlišných podmínkách. Rozdíl je patrný například v poloze školy, kdy každá leží v jiném kraji. Dále se nachází v různě velkých městech a také rozložení areálu školy není na stejném principu. První škola, jejíž analýzou se tato práce zabývá, se nachází na jihu Středočeského kraje v okrese Příbram. Město disponuje dvěma základními školami a jednou školou střední. Naproti tomu škola druhá se nachází v krajském městě Jihočeského kraje, tedy v Českých Budějovicích, zde je tedy počet škol patrně vyšší. Z důvodu zachování částečné anonymity škol budou v textu užita označení ZŠ1 a ZŠ2.

4.1.2 POPIS A ZHODNOCENÍ AKTUÁLNÍHO STAVU BEZPEČNOSTNÍCH OPATŘENÍ

Popis a hodnocení aktuálního stavu bezpečnostních opatření školy se bude řídit doporučeními Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, která vycházejí z metodiky Minimální standard bezpečnosti, jež byla citována výše. Popis jednotlivých škol byl sestaven na základně rozhovoru s ředitelem školy, případně s pověřenou osobou mající příslušné znalosti o prostorech školy. V případě ZŠ1 byla uskutečněna i prohlídka prostor, do nichž se běžný návštěvník nepodívá.

4.1.2.1 ZŠ1

První část zhodnocení se bude týkat opatření vztahujících se k organizačně-technickému a prostorovému uspořádání. Areál školy zahrnuje 2 budovy, starou a novou, které jsou spolu propojeny. Stará budova má 4 patra spojena jedním schodištěm, nejnižší je prostor pro jídelnu a kuchyň. Budova nová je pak pouze jednopodlažní. Společně tyto dvě budovy tvoří jakýsi čtverec, v jehož středu se nachází dvorek, určený pro aktivity žáků.

Budovy školy mají dohromady 4 vchody. Hlavním vchodem je možné se ze dvorku dostat do nové budovy. Tento vchod je jediný, který je otevřený pro všechny, kteří mají čip – tedy pro zaměstnance a žáky školy. Je odemčen od 6:00 hodin ráno do 18:00 večer, kdy jej poslední odchozí zakóduje. U hlavního vchodu se nachází vrátnice, na níž by měl po celý den být přítomen alespoň jeden nepedagogický pracovník školy. Pro cizí osoby je vstup do budovy zakázán, v případě potřeby se osoba nahlásí na vrátnici, sdělí, co potřebuje a obsluha vrátnice vzkaz vyřídí dál. Například pokud si jde rodič pro své dítě do družiny, počká před hlavním vchodem, zatímco obsluha vrátnice dítě vyzvedne a přivede jej. Vstupní brána je v době vyučování odemčena, tudíž se na dvorek dostane téměř kdokoliv.

Dalším vchodem vedoucím z dvorku je vstup do staré budovy, nacházející se naproti hlavnímu vchodu. Do něj mají přístup pouze zaměstnanci školy, kteří jej otevřou čipem. Používá se zřídka, převážně v situacích, kdy učitel jde s celou třídou, a tak se tyto dveře většinou zamykají i na klíč. Na stejném principu funguje i vchod nacházející se na opačné straně staré budovy, k němuž vede cesta z ulice.

Poslední vchod se nachází v přízemí hlavní budovy, z ulice orientované směrem k náměstí. Jedná se o vchod do jídelny, který je přístupný každý všední den od 11:30 do 14:00. Otevřít lze jen pomocí čipu, ten však vlastní mimo zaměstnance a žáky ZŠ1 i studenti a vyučující z gymnázia nebo Základní umělecké školy, kteří se zde stravují.

Pokud by nastala situace rychlé evakuace, neměl by nastat problém. Ačkoliv zvenčí je na všech vchodech místo kliky koule, tudíž je možné projít pouze s aktivním čipem, zevnitř je klasická klika.

Co se týče kamerového systému, v areálu se nachází dvě kamery. První je umístěna nad hlavním vchodem a snímá pouze příjezdovou cestu, končí společně s linií vstupní brány a nezabírá plochu dvorku. Společně s touto kamerou je zde umístěno i osvětlení, které ve tmě reaguje na pohyb. Druhá kamera je situována nad vchodem do staré budovy a je na ní vyobrazena pouze přístupová cesta, ulice již vidět není. Stejně jako nad hlavním vchodem je zde upevněna buňka, která se při zaznamenání pohybu rozsvítí. Důležitá je také otázka alarmu. Ten se v areálu školy po dobu vyučování vypnutý, ráno ho deaktivuje školník a zapnutý je společně s posledních odchozím zaměstnancem.

Okna v přízemí by měla být otevřená maximálně ve své horní polovině, aby by znemožněn přístup zvenčí. Ta, která se nenachází v areálu školy, jsou umístěna před branou a jsou tak dostupná zvenčí, jsou chráněna mřížemi. Ostatní prostory budovy, jako je například sklep, jsou přístupny pouze z areálu a má k nim přístup výhradně školník. Výjimku pak tvoří provozní důvody.

Posledním bodem týkajícím se organizačně-technických a prostorových opatření je úprava zeleně v okolí školy. V tomto případě jsou budovy z velké části obklopeny infrastrukturou. Výjimkou je malá travnatá plocha před vstupní branou, kde se nachází habry a květinový záhon před vstupem do hlavní budovy.

V případě personálních opatření lze zmínit například neustálý dohled nad žáky v prostorách budov a areálu školy. Dohledem je povinen pedagogický pracovník, který s rozvrhem svých směn musí být srozuměn. Vzhledem k velkému množství chodeb v areálu školy má každý pedagogický pracovník školy tři povinné bloky týdně. Tyto služby si volí již na začátku roku, kdy každý do tabulky vepíše 3 bloky spolu se dnem a místem, kde budou dozor vykonávat. Jedná se o blok před velkou přestávkou v časech 7:45 - 8:00, 8:45 – 8:55 a 9:40-10:00, nebo blok po velké přestávce, který je stanoven na 10:45 - 10:55, 11:40 – 11:50 a 12:35 – 13:05. Společně s hlavními bloky si učitelé zapisují do kalendáře i 3 vedlejší, aby mohli v případě nemoci některého kolegy zastoupit jeho blok. Dozor na chodbách vykonávají pouze pedagogové, nepedagogičtí pracovníci tráví přestávky hlídáním vrátnice.

System dohledu na mimoškolních akcích je takový, že pokud třída přechází v rámci města například do knihovny či muzea, doprovází je vyučující, který by třídu v tomto čase podle rozvrhu vyučoval. Jedná-li se o celodenní akce, žáky má na starosti třídní učitel, který si k sobě bere ještě jednoho pedagoga.

„Polední pauza nepřesahuje dobu 50 minut, proto za žáky přebírá škola zodpovědnost i v této době. Pro žáky nižších ročníků (1-4) funguje družina, pro žáky vyšších ročníků (5-9) funguje školní klub. Děti na začátku září obdrží informace pro rodiče, zda mohou, či nemohou opouštět školu v době polední pauzy. Ty děti, kterým rodiče souhlas nepodepíší, navštěvují ŠD nebo ŠK a jsou tak pod stálým dohledem“ (2. základní škola – Škola Propojení Sedlčany 2022-2023, s. 4) Během velké přestávky a obědové pauzy mohou žáci trávit volno i dvorku, kde je také přítomen pedagogický dozor.

V rámci teoretické přípravy žáků na evakuaci škola pořádá mnoho besed s policisty, hasiči či záchranáři. Organizuje také cvičné evakuace, které se konají každý rok. Při těchto cvičeních jsou přítomni pouze zaměstnanci a žáci školy, složky IZS se k těmto akcím nevolají. V rámci pobytu v přírodě pak všichni žáci prochází aktivitami, v nichž si ožívují, jak v různých situacích reagovat. Zahrnuta je simulace požáru, první pomoci atd.

Třetím blokem, jenž je zmiňovaný v Minimálním standardu bezpečnosti je otázka vnitřních předpisů a dokumentace školy. ZŠ1 má své vnitřní předpisy, jenž odpovídají postupu v okamžiku vypuknutí mimořádných událostí. „Minimální preventivní program je zpracováván školním metodikem prevence a každý rok aktualizován. Je zpracován na základě platných předpisů“ (2. základní škola – Škola Propojení Sedlčany 2022-2023, s. 4). Ve vnitřních řádech školy jsou definovány i zvláštní povinnosti zaměstnanců. Jako příklad lze uvést tzv. požární hlídka, do níž jsou voleni konkrétní zaměstnanci, a která má vymezeny úkony, vybočující z běžných činností pedagoga (v případě požární hlídky je to kontrola předmětů, které nejčastěji způsobují požár, tj. například varné konvice).

V rámci vnitřního řádu jsou také vymezena pravidla, týkající se konkrétní činnosti nebo pracoviště. Jedná se o chemickou laboratoř, učebnu pracovních činností a jiné specializované místnosti. Se žáky se tento řád vždy na začátku školního roku opakuje a oni podepisují souhlas se seznámením. Pravidla jsou stanovena také pro zvláštní činnosti, jako je tělesná výchova, plavání, soutěže, výlety, škola v přírodě nebo zahraniční výjezdy. V těchto případech jsou s nimi kromě žáků seznámeni i zákonní zástupce, většinou elektronicky. Všechny vnitřní řády jsou k nahlédnutí na stránkách školy, bývají aktualizovány a jsou k dispozici veřejnosti.

4.1.2.2 ZŠ2

Stejně jako ZŠ1 se i druhý zkoumaný objekt skládá ze dvou budov. Součástí areálu je atrium, sportovní zázemí a jídelna, jenž je k budově napojena tunelem a do níž se lze dostat pouze z vnitřních prostor školy. Budovy jsou třípatrové, jednotlivá podlaží jsou propojena dvěma schodišti.

Dovnitř je možno dostat se dvěma vchody. Hlavní se pak skládá ze dvou dveří. První, vedoucí z ulice, je odemčený pro všechny návštěvníky v čase vyučování a provozu školy. Tím je možné dostat se do malého prostoru s dveřmi dalšími, tentokrát už uzamčenými na kouli.

Zde je nutné zazvonit na zvonek do vrátnice, v níž po celou dobu otevření školy sedí paní vrátná. Mimo zaměstnance a žáky školy lze dovnitř vstoupit pouze na základě předchozí domluvy. Kromě hlavního vchodu je škola přístupna i druhým vstupem, sloužícím ve velké míře uživatelům školní družiny. Tyto dveře jsou jištěny samozamykacím zámkem a je zde namontován kamerový systém, takže prostor je pod neustálým dohledem. U všech vstupních prostor je klika z vnitřní části dveří, tudíž v případě evakuace není potíž dostat se ven.

Ve škole je nainstalováno několik kamer, mimo vedlejšího vchodu je přístroj přítomen rovněž u vchodu hlavního a v dalších částech areálu. K záznamům má přístup pouze několik povolaných osob, ty mohou kdykoliv záznam sledovat živě, či zpětně, jelikož nahrávaná videa se ukládají. Alarmový systém bývá deaktivován ráno, spolu s příchodem prvního zaměstnance a k opětovné aktivaci dochází s uzamčením budovy.

Mezi organizačně-technická a prostorová opatření zajišťující bezpečnost školy se řadí také otázka otevřených oken a údržby zeleně v areálu školy. Ve škole ZŠ2 je otevření oken povoleno výhradně za přítomnosti některého z pedagogů, přičemž toto pravidlo platí jak v přízemí, tak ve vyšších patrech. Výjimkou je pak otevření oken na ventilaci, i to je však doporučeno provádět s vědomím personálu. V areálu školy se nachází pouze jeden strom, který na přehlednost atria nemá přílišný vliv. Z velké části je pak budova obklopena ulicemi a obytnými plochami.

Jak již bylo zmíněno při popisu personálních opatření na ZŠ1, mezi nejdůležitější je řazen dozor v prostorách školy. V ZŠ2 jsou dohledem pověřeni pedagogičtí pracovníci školy, přičemž rozpis místa a času dozoru mají, kromě společné nástěnky, vepsaný do osobních rozvrhů již na začátku školního roku. V případě absence některého z vyučujících je na jeho stanoviště vyslán někdo další, nedochází tak k situaci, kdy by o přestávce byla některá část školy mimo kontrolu pověřených osob. Venkovní část areálu dozor o pauzách mezi vyučováním nevyžaduje, jelikož přístup je zde povolen pouze v hodinách tomu určených.

V případě konání mimoškolní akce je počet pedagogických pracovníků vykonávajících dohled dán počtem žáků. Pokud má skupina více než 25 členů, je škola povinna vyslat jako doprovod nejméně dva vyučující. Během polední pauzy mají žáci 2. stupně povoleno opustit areál školy pouze s informovaným souhlasem rodičů či zákonného zástupce, ostatní pak tento čas mohou trávit v místnosti označované jako herna.

Škola také pořádá cvičné evakuace, tedy nácviky postupů, jenž by měly být praktikovány v případě vypuknutí mimořádné situace. O těchto cvičeních je vždy informována policie i hasičský sbor. Pedagogové jsou seznámeni nejen s evakuačními cestami vedoucími ven z budovy, ale také s tím, v jakém případě se škola uzavírá a jak by měli reagovat, pokud nastane atak.

Stejně jako je tomu v případě vnitřních předpisů ZŠ1, i ZŠ2 má svá vnitřní pravidla, jimiž jsou všichni zaměstnanci nuceni se řídit. Příkladem může být evakuační plán, který je k vidění u každého schodiště v budově školy, na každé chodbě tedy visí minimálně jeden plán. Podrobný popis areálu sloužící k usnadnění evakuace při požáru v práci z bezpečnostních důvodů uveden nebude, nicméně dochází k jeho průběžné aktualizaci, s níž je, mimo pověřených zaměstnanců školy, vždy seznámeno i velitelství hasičského sboru. Na internetových stránkách školy lze najít základní dokumenty, k většině se však široká veřejnost nedostane.

4.1.3 IDENTIFIKACE SLABÝCH MÍST A NEDOSTATKŮ

Tato kapitola obsahuje nedostatky, jež byly vyzorovány během práce na bakalářské práci. Nejedná se však o pochybení, která by měla zásadní vliv na bezpečný chod školního zařízení.

V případě ZŠ1 lze pozorovat dvě kritická místa, která se shodně týkají přístupnosti školy cizím osobám. Prvním z nich je vstupní brána, která je otevřena zhruba od 6:00 do 18:00. Brána lze odemknout klíčem, který mají zaměstnanci školy, přes den je však otevřena veřejnosti. Hned za branou se nachází dvorek, tím pádem je zde potenciálně možný vstup nebezpečné osoby na školní pozemek, kterému by nic nebránilo. Kamera bránu ve svém pohledu zabírá, ale v tomto případě by pouze usnadnila vyšetřování, než eliminovala příčinu. Na školním dvorku se též nachází vstup do sauny a učebny keramiky, které jsou otevřeny pro veřejnost.

Dalším rizikovým místem je vstup do školní jídelny. Ten je v daný čas přístupný všem strážníkům jídelny, tedy nejen žákům a pedagogům ZŠ1. Kromě čipu zde není jiná ostraha, člověk je tedy schopen se dostat dovnitř společně se skupinou, v níž minimálně jeden člověk přístup do budovy má.

V ZŠ2 bylo také identifikováno několik nedokonalostí. Příkladem může být vrátnice, v níž se nenachází žádný alarm či tlačítko, které by signalizovalo nebezpečí. Spojení vrátnice se zbytkem školy probíhá telefonní cestou. Další problémem by se mohly jevit dveře, jež se u tříd otevírají směrem ven z místnosti. Tato situovanost by však způsobila komplikaci pouze v případě, že se bude jednat o mimořádnou situaci aktivního útočníka v prostorách školy, naopak vše je v souladu s předpisy, které určují protipožární opatření. Za zmínku také stojí prostory kolem budovy, které nenáleží areálu školy. Nachází se zde zahrady, kde nedochází k udržování zeleně v míře absolutní přehlednosti. Rovněž v prostorách ulic před školou se nenachází žádný kamerový systém. Problematika vegetace a kamer je zde uvedena pouze v informativní rovině, jelikož, jak je uvedeno výše, prostory nejsou v kompetenci školy, tudíž na tato řešení nemá vedení ZŠ2 vliv.

4.1.4 ZHODNOCENÍ PŘIPRAVENOSTI/INFORMOVANOSTI ŽÁKŮ NA OZBROJENÝ ÚTOK

Analýza připravenosti a informovanosti žáků ohledně ozbrojeného útoku na školách probíhala, shodně na obou školách, dotazníkovou formou. Dotazník zpracovávali žáci samostatně, vždy na začátku vyučovací hodiny. Časová dotace byla přizpůsobena potřebám jednotlivých tříd, většinou se jednalo o 15–20 minut. Žáci byli seznámeni s tím, že dotazník je anonymní a případné otázky do diskuse byly ponechány až po dopsání, aby nikdo nebyl ovlivňován.

Otázky v dotazníku byly sestavovány na základě konzultace s výchovným poradcem ZŠ1, aby bylo dosaženo co nejrozsáhlejších odpovědí, zároveň však žáci nebyli vystaveni stresu plynoucímu z charakteru práce. Jednalo se o deset otevřených otázek, z nichž v jedné žáci přichází s vlastním návrhem na zabezpečení, jež by škola mohla přijmout. Do výzkumu byli zapojeni pouze žáci osmých a devátých tříd. Tato selekce byla stanovena po domluvě s řediteli obou škol.

Obrázek 1. Dotazník o připravenosti a informovanosti žáku v případě ozbrojeného útoku

- 1) Máš nějaké povědomí o případech ozbrojených útoků na školách (Česká republika, zahraničí)?
- 2) Dokážeš si představit, že se něco podobného stane i na Tvé škole?
- 3) Jsi informován/a o možných rizicích útoku ozbrojeného útočníka na Tvoji školu? Pokud ano, jakým způsobem (výuka ve škole, internet, rodina, beseda s bezpečnostními složkami)?
- 4) Jak by se podle Tebe měl zachovat vyučující v případě, že by na škole došlo k ozbrojenému útoku?
- 5) Co si myslíš, že bys měl/a udělat Ty? (popiš možnosti reakce)
- 6) Jaké máš vědomosti o plánech evakuace nebo úniku v případě krizové situace?
- 7) Myslíš si, že je Tvá škola dostatečně připravena na útok ozbrojeného útočníka?
- 8) Jak by podle Tebe mohla být vylepšena současná informovanost a připravenost žáků a zaměstnanců školy (ohledně případného ozbrojeného útoku)?
- 9) Jaká opatření na zajištění bezpečnosti Tvé školy považuješ za nejdůležitější?
- 10) Navrhni nějaké další opatření, které je podle Tebe potřeba.

Zdroj: vlastní zpracování, 2023

4.1.4.1 ZŠ1

Na škole ve Středočeském kraji byly do dotazníku zahrnut celý devátý ročník a část osmého, celkem tedy tři třídy s celkovým počtem žáků 58. V případě této školy probíhal výzkum za nepřítomnosti autorky práce. Dotazníky žáci obdrželi od svého třídního učitele v hodinách matematiky a fyziky. Realizace šetření byla naplánována po návratu žáků z týdenního kurzu, kde se v rámci školy v přírodě vzdělávali na oblasti evakuace a mimořádných situací.

Tabulka 1. SWOT analýza připravenosti žáků ZŠ1 na ozbrojený útok

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
1) teoretické základy obranného postupu 2) důvěra v učitele	1) nedostatek cvičení a simulací 2) nedostatečná komunikace o tématu
PŘÍLEŽITOSTI	OHROŽENÍ
1) částečná znalost únikových cest 2) návrhy na zkvalitnění bezpečnosti školy 3) emoční připravenost	1) nejistá představa o reakci 2) nedokonalost bezpečnostních opatření

Zdroj: vlastní zpracování, 2023

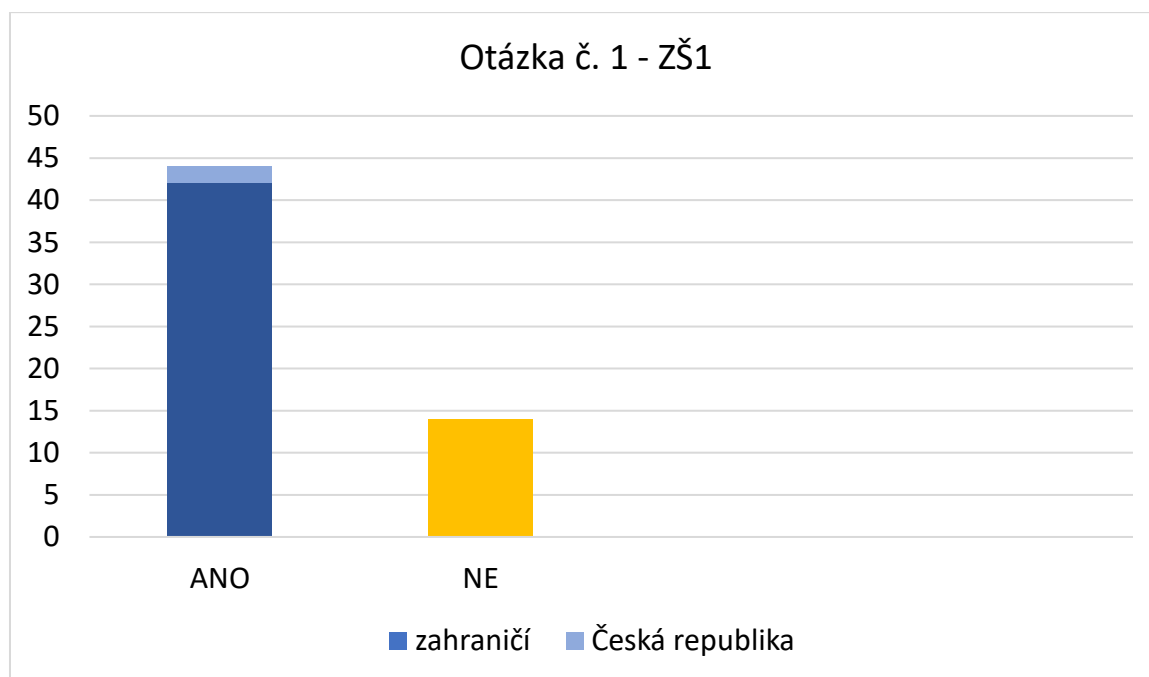
Pomocí SWOT analýzy bylo zjištěno, že mezi nejsilnější stránky ZŠ1 patří důvěra žáků v učitele a jeho pokyny. V dotaznících z této školy se často opakoval motiv učitele jako ochránce svých svěřenců, ne pouze jako autority. Nejednou se zde objevil předpoklad, že učitel by měl v prvé řadě zůstat v klidu, poté instruovat a uklidňovat svou třídu. Žáci také, dle svých výpovědí, dokáží při klidném přemýšlení navrhnout, jak by při případném útoku ozbrojeného útočnicka měli reagovat. Mezi nejčastější odpovědi zde patřilo zamknutí dveří, udržování tichého kolektivu, pokus o barikádu přede dveřmi či setrvání v leže na straně místnosti nejdále od dveří. Častý byl také návrh zalarmování policejních složek. Tyto příhodné koncepty jsou však stavěny do rozporu s větami, z nichž plynula nejistota a které celou situaci ohrožují. Je patrné, že žáci nejsou příliš seznámeni s konkrétními postupy za mimořádné situace ozbrojeného útoku, u nemalého počtu odpovědí se tak vyskytovalo sdělení, že je těžké říci, jak by reakce probíhala pod vlivem strachu a stresu. Tato nejistota může vycházet například z komunikace na toto téma, která je neuspokojivá, nebo také z nedostatečného počtu cvičení a simulací.

Jako ohrožující faktor lze dále uvést i nedokonalost některých bezpečnostních opatření. Příkladem může být alarm, kterým škola disponuje, nicméně v mnoha případech byla podána stížnost na její nízkou hlasitost.

Mezi příležitosti se v případě ZŠ1 řadí orientace žáků v prostoru a směru úniku. Navzdory neznalosti evakuačních plánů školy jsou schopni lokalizovat zelené cedule s nápisem EXIT. Také připomínky a návrhy na další zabezpečení školy mají potenciál. Řadí se k nim detektory kovů, ochranka, rentgeny, více falešných útoků, tlačítko alarmu v každé třídě apod. Mezi kladné rysy začlenit i poměrně vysoká emoční připravenost studentů a schopnost realisticky vidět i negativní věci.

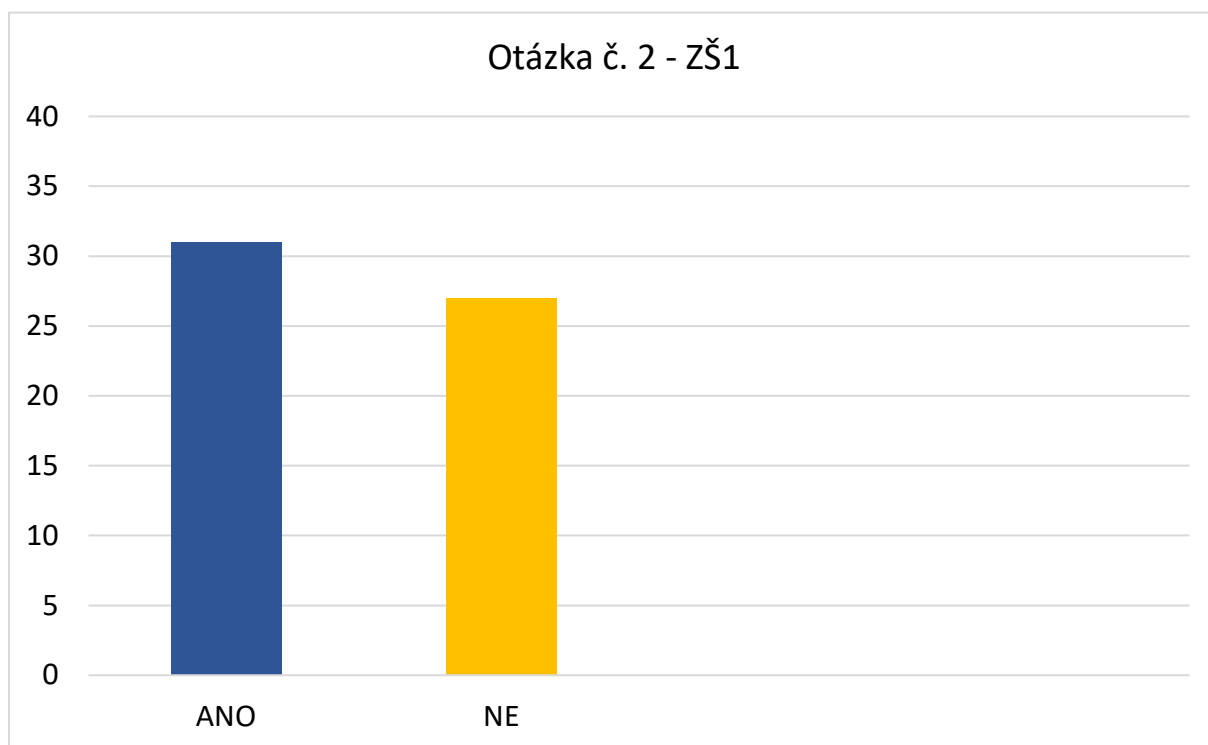
V následujících čtyřech grafech lze spatřit poměr odpovědí z části dotazníku. Konkrétně charakter otázek 1,2,3,7 (viz příloha č. 1) umožňuje užití kvantitativního hodnocení a na jejich základě byly pak vytvořeny grafy.

Obrázek 2. Grafické znázornění otázky č. 1 – ZŠ1

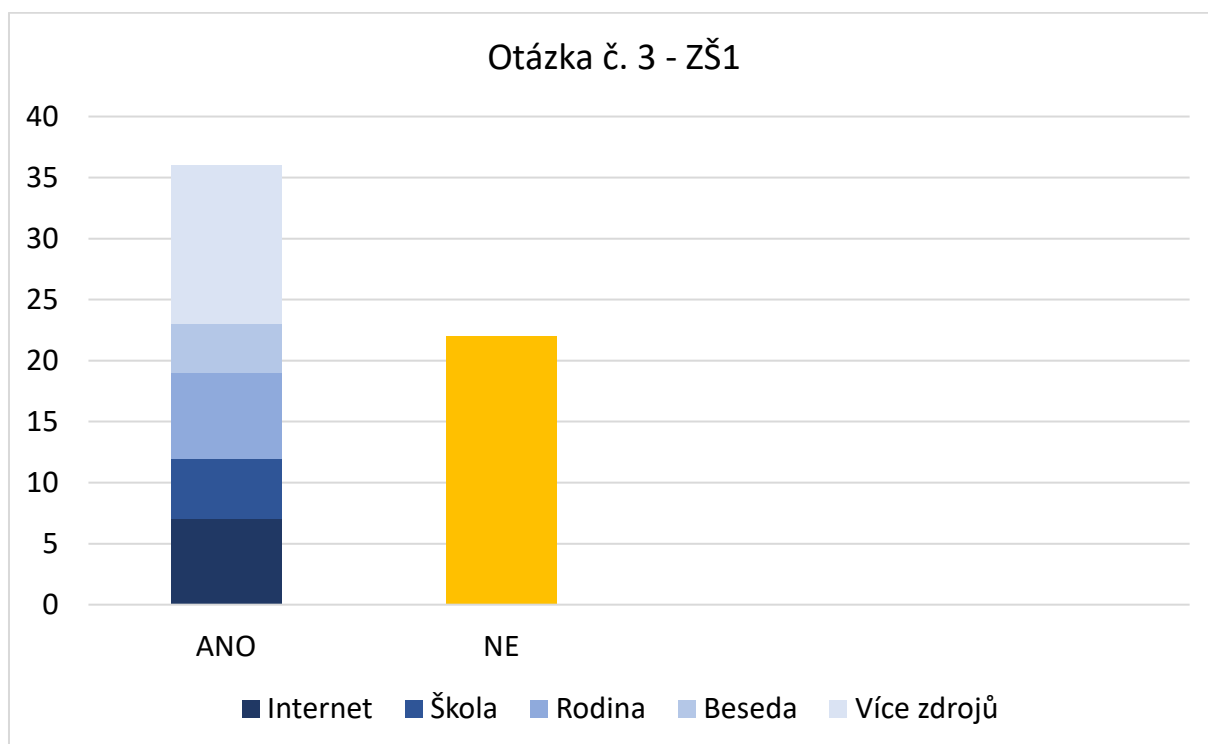
Zdroj: vlastní zpracování, 2023

Obrázek 3. Grafické znázornění otázky č. 2 – ZŠ1

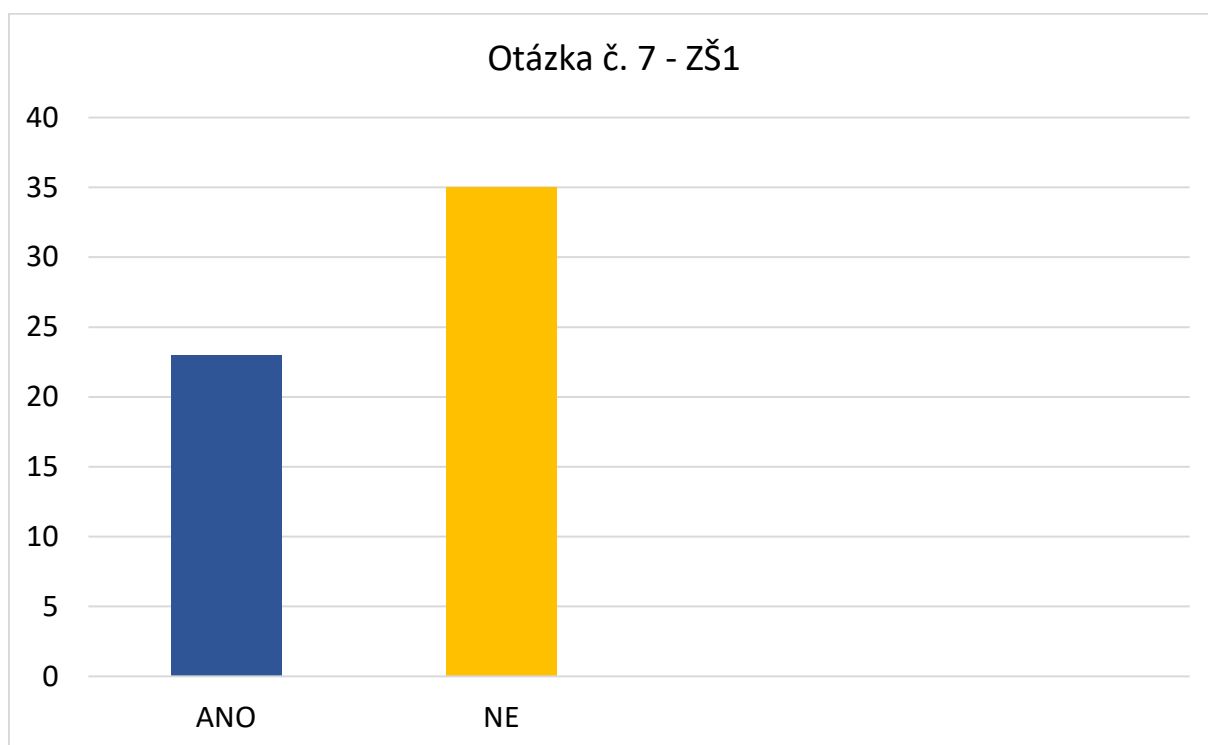
Zdroj: vlastní zpracování, 2023

Obrázek 4. Grafické znázornění otázky č. 3 – ZŠ1

Zdroj: vlastní zpracování, 2023

Obrázek 5. Grafické znázornění otázky č. 7 – ZŠ1

Zdroj: vlastní zpracování, 2023

4.1.4.2 ZŠ2

V případě šetření na škole v Českých Budějovicích byla autorka práce přítomna ve všech pěti zúčastněných třídách, tedy v 9.A, 9.B, 9.C, 8.A a 8.C. Na dotazníkového šetření se podílelo celkem 104 žáků. Probíhalo v hodinách občanské a hudební výchovy, případně v suplovaných hodinách, celkem tak probíhala spolupráce s pěti vyučujícími.

Rodičům a zákonným zástupcům žáků, kteří se zapojili, byl před zahájením šetření rozeslán informovaný souhlas, na jehož základě se šetření nezúčastnilo pět žáků.

Obrázek 6. Informovaný souhlas s vyplněním dotazníku – ZŠ2

„Informovaný souhlas s vyplněním dotazníku

*Vážení rodiče, zákonní zástupci,
jmenuji se Olga Laštovičková a jsem studentkou Pedagogické fakulty na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. V rámci své bakalářské práce uskutečňuji výzkumné šetření, jehož cílem je analyzovat připravenost a informovanost žáků v souvislosti s mimořádnou situací na škole, konkrétně v případě útoku ozbrojeného útočnicka. Výzkumné šetření bude uskutečněno formou přiloženého dotazníku. Výzkum je zcela anonymní, získané informace důvěrné a budou sloužit pouze pro účely zmiňované bakalářské práce.*

*Děkuji za Vaši ochotu a spolupráci na výzkumném šetření.
Olga Laštovičková*

Souhlasím – nesouhlasím s vyplněním dotazníku mým dítětem.

Podpis rodiče/zákonného zástupce:“

Zdroj: vlastní zpracování, 2023

Tabulka 2. SWOT analýza připravenosti žáků ZŠ2 na ozbrojený útok

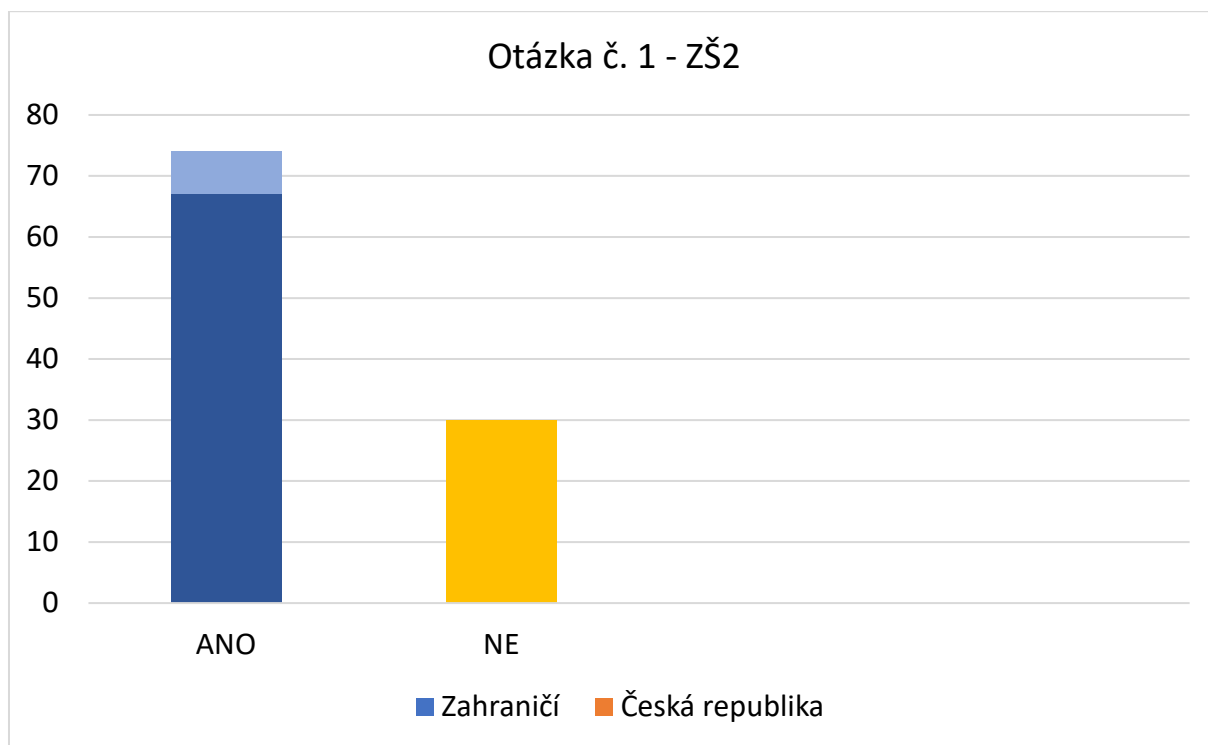
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
1) současná bezpečnostní opatření 2) schopnost racionálního uvažování 3) znalost postupu evakuace při požáru	1) neznalost evakuačních plánů školy 2) nepřipravenost školy na ozbrojený útok 3) nízká míra informovanosti
PŘÍLEŽITOSTI	OHROŽENÍ
1) důvěra v učitele, uznávání autority 2) touha po nových informacích, zvědavost 3) vliv internetu 4) povědomí o útocích ve světě	1) neinformovanost žáků 2) neznalost postupu při ozbrojeném útoku 3) podcenění rizika 4) potencialita zbrklosti

Zdroj: vlastní zpracování, 2023

V této SWOT analýze se v každé oblasti vyskytuje více poznatků, než tomu bylo u analýzy předešlé (viz Příloha 2.). Dáno je to počtem zúčastněných, který je v ZŠ2 téměř dvojnásobný, škála různorodosti odpovědí se tak zvětšila. Mezi silné stránky školy se řadí současná bezpečnostní opatření, která pro žáky představují bezpečí. Také schopnost racionálního uvažování o postupu při ozbrojeném útoku, jenž koreluje se základními znalostmi evakuačního procesu v případě požáru, tvoří dobrou základnu pro případné rozvíjení znalostí. Žáky samotnými je zdůrazňován zájem o rozvoj dovedností v této oblasti, ať už prostřednictvím besedy, cvičného útoku, hodin vyhraněných této tematice, či za pomoci internetu. V neprospěch hraje neznalost evakuačních plánů, v horším případě nevědomost o jejich existenci.

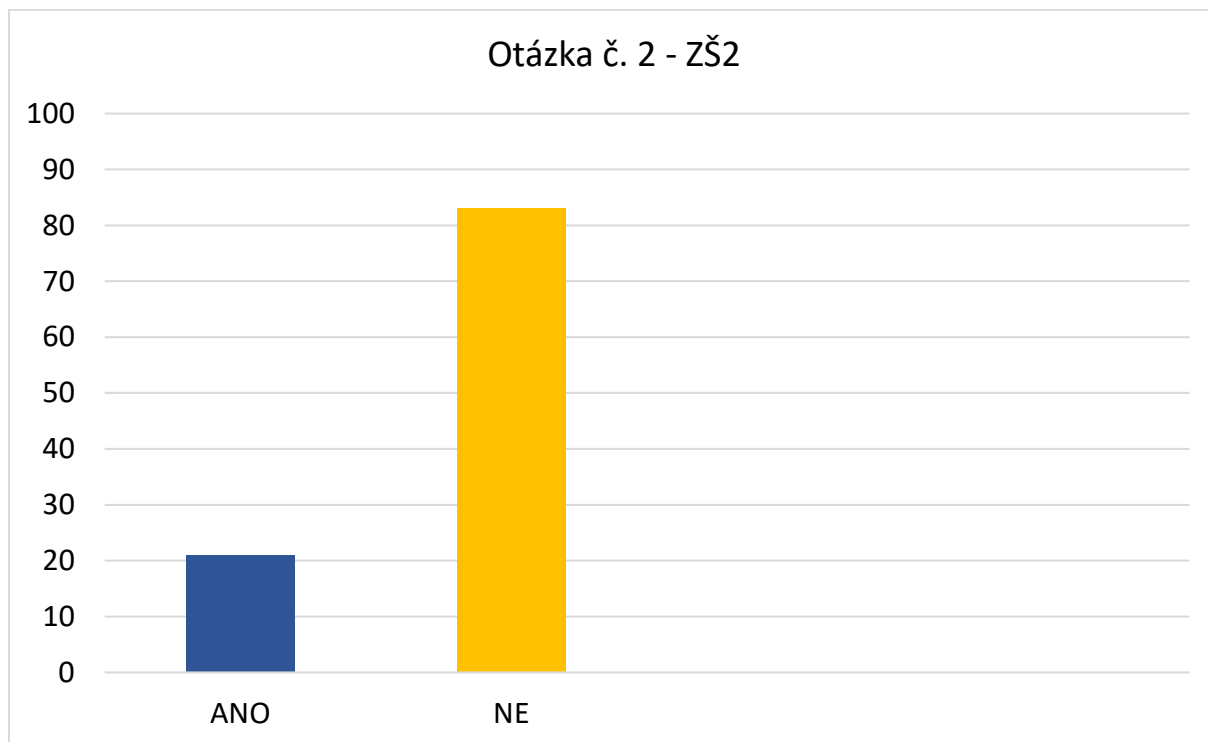
Většina dotazovaných uvedla, že informovanost je zprostředkována buď za pomoci internetu, nebo vůbec, což lze vyčíst z grafu v příloze 10. Z grafu, jenž znázorňuje odpovědi na otázku, zda si žáci dokážou představit, že se něco podobného stane na jejich škole – tedy v příloze 9. – je patrné, že většinově si žáci potenciální riziko nechtějí z různých důvodů připouštět a dojde k jeho podcenění. Tento faktor by poté mohl vést k přílišné lehkovážnosti, jelikož žáci si neumí představit závažnost situace a vyvstává riziko přílišné odvahy či zbrklosti.

Obrázek 7. Grafické znázornění otázky č. 1 - ZŠ2

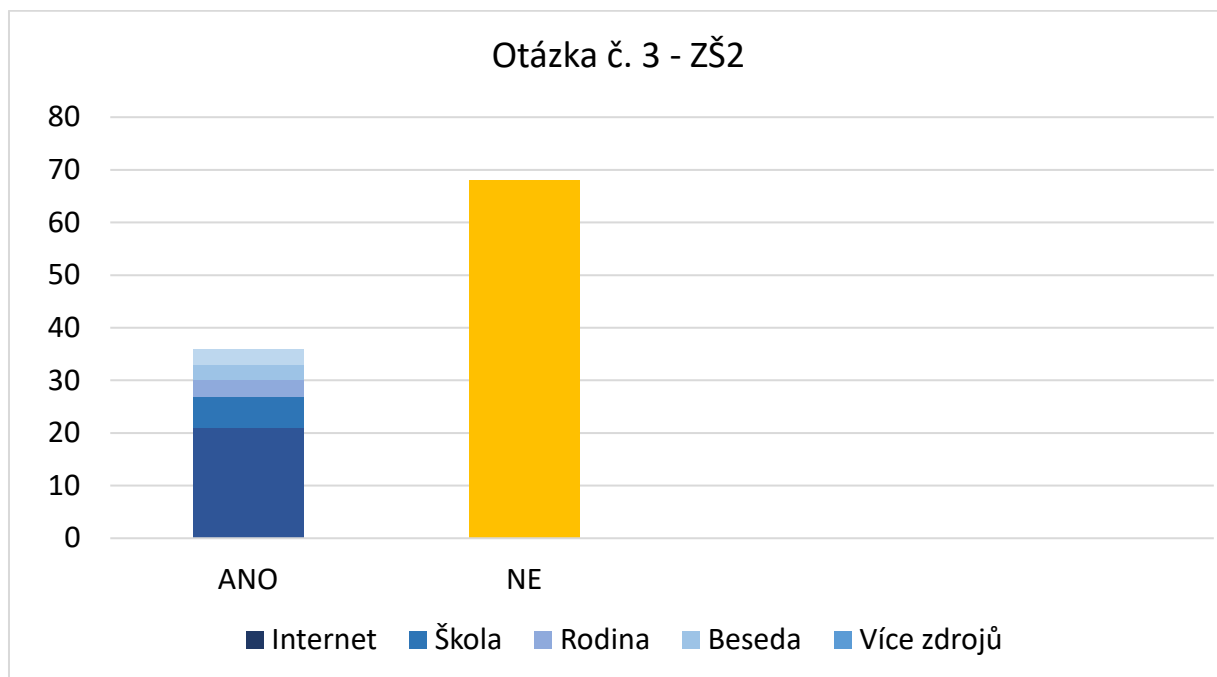
Zdroj: vlastní zpracování, 2023

Obrázek 8. Grafické znázornění otázky č. 2 - ZŠ2

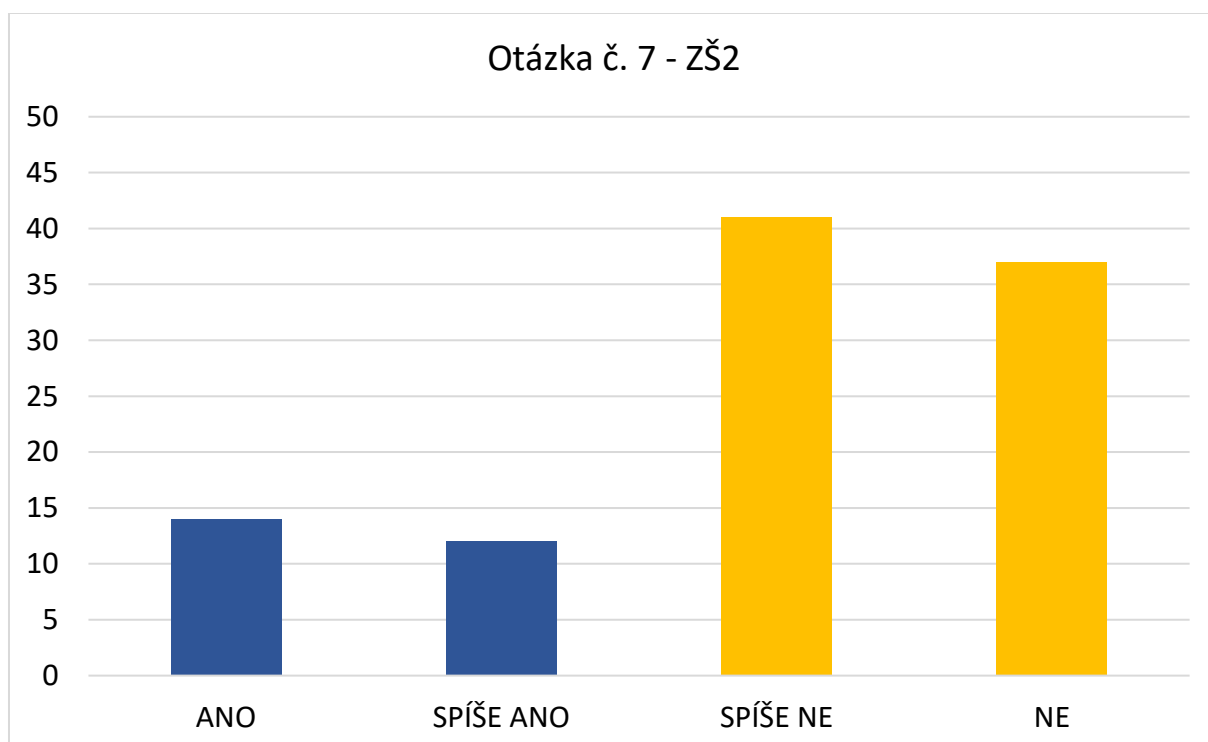
Zdroj: vlastní zpracování, 2023

Obrázek 9. Grafické znázornění otázky č. 3 - ZŠ2

Zdroj: vlastní zpracování, 2023

Obrázek 10. Grafické znázornění otázky č. 7 - ZŠ2

Zdroj: vlastní zpracování, 2023

4.1.5 KOMPARACE A DISKUSE

V této kapitole budou rozebrány odpovědi na jednotlivé otázky a bude provedena jejich komparace.

První otázka, týkající se povědomí o případech ozbrojených útoků na školách. Při porovnání grafů znázorňujících odpovědi na tuto otázku (viz příloha č. 3 a příloha č. 9) lze pozorovat, že žáci obou škol shodně ponětí o útocích mají, ve velké míře se pak jedná o útoky zahraniční (např. USA, Rusko, Srbsko). Z útoků, jež proběhly v České republice, se nejvíce vyskytoval případ, kdy žák napadl svého učitele mačetou.

Dotazy číslo 2 a 3 jsou také postaveny spíše na kvantitativním šetření. Z příloh č. 4 a 10 vyplývá, že žáci ZŠ1 jsou spíše schopni představy útoku na jejich škole. Žáci navštěvující ZŠ2 naopak většinou vypověděli, že takovou situaci si představit nedovedou. Zčásti proto, že jim to přijde nereálné, z části proto, že nad tímto vývojem situace nechtějí přemýšlet a připustit si ho. Na to lze navázat výsledky šetření u otázky třetí, tedy zda jsou žáci informováni o možných rizicích útoku ozbrojeného útočnicka na jejich školu, případně jak. Zde výpovědi souhlasí s předchozí otázkou a lze tak mezi nimi najít spojitost. Zatímco na ZŠ1 (příloha č. 5) většina žáků informována je, u ZŠ2 převládají negativní odpovědi. Ve zdroji přísunu informací se pak téměř všichni shodli na internetu.

Otázka čtvrtá je založena na principu projekce, kdy je žákovi umožněno zprostředkovaně popsat, jak by dle jeho názoru měl za již zmiňované situace jednat učitel. Téměř každý respondent uvedl, že vyučující by v prvé řadě měl zachovat klid a nevyvolávat paniku. Také by měl podávat přesné instrukce, informovat kolegy a policii, zamknout třídu, v případě, že by byla možnost, opustit i se svými žáky areál školy.

Na otázku, co by měl dělat učitel, navazuje dotaz, jak by se měl zachovat student. Zde se ukazuje nárůst zodpovědnosti pedagoga, spolu s dalšími odpověďmi se zde často objevuje, že žák by především měl naslouchat pokynům svého vyučujícího. Vystává zde tak otázka současné připravenosti pedagogů na ozbrojený útok, jelikož žáci zastávají názor, že správná reakce na útok záleží převážně na chování učitele, vidí v něm svého vůdce a vnímají ho jako člověka, jež má kompetence k řízení takové situace.

Mimo plnění pokynů svého vyučujícího se v názorech na reakci žáka vyskytovalo stavění barikád ze školních lavic, schování pod lavicí, setrvání v leže, v přízemí pak útěk oknem. Je nutné zde vyzdvihnout, že v každé z analyzovaných škol se dvakrát vyskytla odpověď *USB*.

Nejhorší výsledky, co se připravenosti na útok ozbrojeného útočníka týče, jsou zaznamenány u otázky číslo 6. Minimum respondentů má povědomí o existenci a lokaci evakuačních plánů. Únikové východy znají na základě cvičných požárních evakuací, v případě ZŠ1 jsou žáci schopni vybavit si cedule s nápisem EXIT. Z celkových 162 studentů bylo 120 odpovědí, z nich plynula neznalost evakuačního plánu školy.

Ve SWOT analýze týkající se ZŠ2 (příloha 8.) jsou mezi silnými stránkami uvedena současná bezpečnostní opatření, jelikož v otázce číslo 9 (Jaká opatření na zajištění bezpečnosti Tvé školy považuješ za nejdůležitější?) bylo uvedeno mnoho opatření spolu s informací, že jsou dle žáků dostačující. Mezi těmito opatřeními se vyskytuje znemožnění přístupu cizím lidem, kamery, rozhlas, alarm či nouzové východy. To však může stát v rozporu s grafem otázky č. 8 (příloha 12.), z něhož plyne, že většina studentů zastává názor, že škola na útok není dostatečně připravena.

Tato nesrovnalost je v menší míře zaznamenatelná i u ZŠ1. Zde žáci u deváté otázky (viz. příloha č. 1) uvádí, že za nejdůležitější opatření školy považují kamery, vstup na čipy, značení útěku, mříže na oknech, hodně učeben, jimiž škola disponuje, vrátnici či hasicí přístroje na chodbách. 35 respondentů z celkových 58 pak zastává názor, že škola není dostatečně připravena na ozbrojený útok, jelikož zabezpečení jsou uzpůsobena převážně k protipožárním účelům.

Dalším zdánlivým nesouladem výpovědí může být uvedení racionálního uvažování žáků v případě útoku jako silnou stránku školy, na straně druhé pak neznalost postupu při útoku ozbrojeného útočníka. Zde se jedná o komplexnost. Většina respondentů je schopna správně uvést některou z reakcí, jen málo však dokáže vyjmenovat všechny úkony, které by měly být provedeny.

Osmá a desátá otázka pak dávají zúčastněným prostor pro vlastní nápad. Mezi návrhy na vylepšení současné informovanosti a připravenosti žáků a zaměstnanců školy se nejčastěji vyskytovaly besedy s bezpečnostními složkami, hodiny uzpůsobené debatě o tomto nebezpečí, cvičné útoky (stejně jako je tomu u cvičné evakuace v případě požáru), či vzdělávací filmy. Vyskytl se tu také návrh na přenos informací skrz sociální sítě, to však zvyšuje riziko, že se tyto údaje dostanou k nesprávným lidem.

Poslední otázky přinesla nápady žáků na nová bezpečnostní zařízení, jež by mohla být na školách zavedena. Opakovaně se vyskytoval návrh na přítomnost zbraně, nejlépe v trezoru každé třídy, neprůstřelné dveře, tlačítko alarmu v každé třídě, které by informovalo i policii, detektor kovů či bezpečnostní služby. Vyskytly se také návrhy podzemních krytů nebo skrytých místností, kam by se žáci spolu s učitelem schovali a byli z bezpečí před případným střelcem.

Žáci k tomuto šetření přistoupili svědomitě, po dopsání se ve třídách rozběhla diskuse na toto téma.

5 ZÁVĚR

Na základě popisu a zhodnocení aktuálního stavu bezpečnostních opatření na vybraných školách lze soudit že hypotéza č. 1 byla naplněna. V každé ze škol je možno pozorovat, že je splněna alespoň část doporučených opatření z každé oblasti Minimálního standardu bezpečnosti, tedy opatření organizačně-technická a prostorová, personální a vnitřní předpisy a dokumentace školy.

Pokud jde o připravenost žáků na mimořádnou situaci zkoumanou touto prací, zde se hypotéza naplnila pouze zčásti. Většina žáků má alespoň částečné ponětí o ozbrojených útocích a jejich dopadech na společnost, přičemž si je a zároveň schopna uvědomit nějaké kroky, jež by měly být v případě útoku učiněny. V rozporu s hypotézou č. 2 však žáci nemají očekávaný přehled o evakuačních plánech školy. Toto zjištění by mohlo sloužit jako pobídka k většímu důrazu na vzdělávání v oblasti zabezpečení na školách.

Práce podala přehled o bezpečnostní situaci na dvou základních školách České republiky. Výsledek šetření odhaluje slabé i silné stránky připravenosti školských zařízení a jejich žáků na ozbrojený útok. Školní areály jsou chráněny hlavně kamerami, zabezpečením vchodů či alarmovým systémem, nicméně je mnoho dalších opatření, která by pomohla zvýšit bezpečnost v jednotlivých areálech.

Na základě výsledku dotazníkového šetření mezi žáky je na místě apelovat na vedení školy a její zaměstnance s ohledem na proškolení pedagogů. Žáci na své vyučující spoléhají a jsou přesvědčeni, že v případě mimořádné situace budou odkázáni na jejich velení a za případnou nevhodnou reakci také nese zodpovědnost učitel.

Po bližším zkoumání problematiky ozbrojených útoků se jeví nezbytným, aby na závěr práce byla vznesena výzva. Se stále vzrůstající nejistotou a nebezpečím by bylo příhodné, aby školská zařízení ve spolupráci s policejními složkami daly vzniknout organizacím, jež se budou zabývat přípravou žáků a zaměstnanců školy na ozbrojený útok. I přes stávající zabezpečení, která jsou v momentální situaci v uspokojivém stavu, může vyvstat otázka, na jako dlouho bude tento stav dostačující. Proto čím více budou školy kooperovat s bezpečnostními složkami a organizacemi zajišťujícími prevenci proti útoku ve školním prostředí, tím snazší poté bude případný střet s realitou.

6 ZDROJE

6.1 LITERATURA

ANTUŠÁK, Emil. Krizový management: hrozby – krize – příležitosti. Praha: Wolters Kluwer ČR a.s., 2009. ISBN 978-80-7357-488-8.

ANTUŠÁK, Emil. Základy teorie krizového managementu. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2016, 134 s. ISBN: 978-80-246-3443-2.

BEŇOVÁ, Petra, BŘEŇ, Jan a ZEMAN, Tomáš. Teroristické útoky ze strany „osamělých vlků“ na měkké cíle. Krizový management, [online], 2017, roč. 2017, č. 1, s. 63-81. ISSN 1336-0016.

BÖCLER, Nils, SEEGER, Thorsten, SITZER, Peter, HEITMEYER, Wilhelm. School Shootings: International research, case studies, and concepts for prevention. Springer Science & Business Media, 2012. ISBN 978-1-4614-0465-0.

BRZYBOHATÝ, Marian. Současné vývojové trendy terorismu a vybrané pedagogické problémy výcviku speciálních jednotek. Praha: Policejní akademie České republiky, 2001. ISBN 80-7251-073-8.

CULLEN, Dave. Columbine. New York: Twelve, 2009. ISBN 978-0446546935.

Čírtková, Ludmila. Forenzní psychologie. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.

DOSS, Kevin, SHEPHERD, Charles. Active shooter: preparing for and responding to a growing threat. Oxford, UK: Elsevier/Butterworth-Heinemann, 2015. ISBN 9780128027844.

DRBOHLAV, Andrej. Psychologie masových vražd: Příběhy temné duše a nemocné společnosti. Praha: Nakladatelství Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5599-1.

HARBORT, Stephan. Když vraždí děti. Frýdek-Místek: Alpress s.r.o., 2019. ISBN 978-80-7633-091-7.

Katalogový soubor typové činnosti STČ 14/IZS – Amok – útok aktivního střelce. Praha: Policejní prezídium České republiky, 2013.

KOTEK, Lukáš. Měkké cíle: proč jsme pro teroristy tak atraktivní? 2016. Security Outlines [online]. [cit. 2023-03-05]. ISSN 2533-4018. Dostupné z: <http://www.securityoutlines.cz/mekke-cile-proc-jsme-pro-teroristy-tak-atraktivni/>.

KRULÍK, Oldřich. Zahraniční manuály na téma „školních masakrů“. Praha: Nakladatelství Royen Trade, 2016. ISBN 978-80-7504-349-8.

KYNCL, Jaromír a kol. Bezpečnost objektu ve světle moderních technologií. 1. vydání. Praha: Komora podniků komerční bezpečnosti, 2014, 400 s. ISBN: 978-80-260-7115-0.

MAREŠ, Miroslav. Terorismus v ČR. Brno: Centrum strategických studií, 2005. ISBN 80-903333-8-9.

MAREŠ, Miroslav, Jaroslav REKTOŘÍK a Jan ŠELEŠOVSKÝ. Krizový management: případové bezpečnostní studie. Praha: Ekopress, 2013. ISBN 978-80-86929-92-7.

MELLO, J. A., & MENDOZA, R. The motivations of lone-actor terrorists: A systematic review. *Journal of Threat Assessment and Management*. 2018, roč. 5, č. 3-4, s. 201-214.

PANTUCCI, Raffaello. 'We Love Death as You Love Life': Britain 's Suburban Terrorists. United Kingdom: C. Hurst & Co. (Publishers) Ltd., 2015. ISBN 978-18-490-4165-2.

PURPURA, Philip P. Security: an introduction. Boca Raton: CRC Press, 2011. ISBN 978-1-4200-9283-7.

SMOLÍK, Josef, ŠMÍD, Tomáš. Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. století. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2010. ISBN 978-80-210-5288-8.

STALLMACH, Vladimír. Zodolnění vybraného měkkého cíle – školského zařízení. Bakalářská práce. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta logistiky a krizového řízení, 2019.

ŠVEHLOVÁ–BULLOVÁ, Veronika. Přednáška v rámci předmětu Ochrana obyvatelstva a prevence rizik. České Budějovice, 2021.

TOMÁŠEK, Jan. Úvod do kriminologie: jak studovat zločin. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2982-4.

U.S. DEPARTMENT OF HOMELAND SECURITY. ACTIVE SHOOTER – HOW TO RESPOND, U. S. Department of Homeland Security, Washington DC, 2008. Online dostupné z: Active Shooter - How to Respond (dhs.gov).

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. (2017). 8. vydání. Praha: Armex Publishing. Edice kapesních zákonů. ISBN 978-80-87451-47-2.

2. základní škola – Škola Propojení Sedlčany. „ZDRAVÉ PROPOJENÍ“: Minimální preventivní program 2. ZŠ Propojení Sedlčany v oblasti zneužívání návykových látek „Škola bez drog“. Sedlčany, 2022-2023.

6.2 INTERNETOVÉ ZDROJE

ASIS. Active shooter: ASIS School Safety & Security Council, 2016 [online]. [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: [active_shooter_wp_sssc.pdf](#) (asisonline.org)

Deset doporučení ke zlepšení bezpečnosti. Security [online]. 2015 [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://www.securitymagazin.cz/security/deset-doporuceni-k-zlepseni-bezpecnosti-skol-1404043809.html>.

Flajsar, Kamil. Aktivní střelec na školách – zásady zákroku Policie České republiky [online]. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sportovních studií, Katedra gymnastiky a úpolů, 2019 [cit. 2023-03-09]. Dostupné z: [Kamil_Flajsar.pdf](#) (muni.cz)

FRIEDRICH, Roman. Útoky aktivních střelců v zahraničí a bezpečnostní kontexty pro Českou republiku [online]. Kladno: České vysoké učení technické v Praze, Fakulta biomedicínského inženýrství, Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva, 2020 [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: [FBMI-DP-2020-Friedrich-Roman-17KMCZDP_484169_Roman_Friedrich.pdf](#) (cvut.cz)

IZS STČ14/IZS. Amok – útok aktivního střelce. Katalog typových činností integrovaného záchranného systému. [online]. 2014. [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: [STČ 14-IZS Amok, útok aktivního střelce | Bezpečnostní portál KvK](#) (bezport.cz).

Kraj Jihočeský. USB Karta pro zaměstnance školy: Jak se zachovat při ozbrojeném útoku ve škole. 2017. Online. Dostupné z [karta do kapsy2 verze.cdr](#) (kraj-jihocesky.cz).

KRUPKA, Jaroslav. Prostě páčil kolem sebe. Masakr na univerzitě děsí svým příběhem i po 15 letech [online]. Deník. cz [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: [Prostě páčil kolem sebe. Masakr na univerzitě děsí svým příběhem i po 15 letech - Deník.cz](#) (denik.cz)

KUCHYŇKOVÁ, Zdeňka. Šestnáctiletý učeň ubodal svého učitele [online]. Český rozhlas, Radio Prague International [cit. 2023-04-01]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/sestnactilety-ucen-ubodal-sveho-ucitele-8083919>

MARTÍNEK, Roman. Vražedkyně Barbora Orlová zůstane v detenci, rozhodl soud. Pelhřimovský deník [online]. 2020. [cit. 2023-03-31]. Dostupné z [Vražedkyně Barbora Orlová zůstane v detenci, rozhodl soud - Pelhřimovský deník](#) (denik.cz).

MASS SHOOTINGS AT VIRGINIA TECH [online]. Report. Virginia Tech Review Panel Address P.O. Box 12337, Arlington, VA 22219-2337, United States. 2007. [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://scholar.lib.vt.edu/prevail/docs/VTRewiewPanelReport.pdf>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních – Minimální standard bezpečnosti. [online]. [cit. 2023-02-17]. Dostupné z [Minimální standard bezpečnosti a vyhlášení neinvestičního dotačního programu „Podpora zabezpečení škol a školských zařízení“, MŠMT ČR](#) (msmt.cz).

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Základy ochrany měkkých cílů – metodika [online]. Metodika. Praha: Soft Targets Protection, Ministerstvo vnitra České republiky, 2016 [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: [Ochrana měkkých cílů – Ministerstvo vnitra České republiky](#) (mvcr.cz)

ODDĚLENÍ KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ A ODDĚLENÍ TISKU A PREVENCE KRAJSKÉHO ŘEDITELSTVÍ
POLICIE ZLÍNSKÉHO KRAJE. Ozbrojený útočník ve škole [online]. [cit. 2023-04-04]. Dostupné
z: <https://slideplayer.cz/slide/7345709/>.

SPRAGUE, Jeffrey a WALKER, Hill,. Creating school wide prevention and intervention
strategies [online]. Portland: Northwest Regional Educational 112 Laboratory, 2002 [cit.
2023-02-24]. Dostupné z: <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/ojjdp/book1.pdf>.

ŠEDIVÝ, Jan. Andrew Philip Kehoe: Výbuch nemilosrdně ukončuje dětské životy [online].
EpochaPlus, 2021 [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: [https://epochaplus.cz/andrew-philip-kehoe-
vybuch-nemilosrdne-ukoncuje-detske-zivoty/](https://epochaplus.cz/andrew-philip-kehoe-vybuch-nemilosrdne-ukoncuje-detske-zivoty/)

ŠTRAUB, Jiří et al. Student zabil v Praze učitele mačetou. Policie útočníka dopadla. Deník.cz,
2022 [online]. [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: [Student zabil v Praze učitele mačetou. Policie
útočníka dopadla - Deník.cz \(denik.cz\)](https://www.denik.cz/zpravy-domaci/student-zabil-v-praze-ucitele-macetou-policie-utocnika-dopadla-20220402.html)

Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva,
enviromentální bezpečnosti a plánování obrany státu [online]. Praha: Ministerstvo vnitra
České republiky, Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2016 [cit. 2023-02-18].
Dostupné z: <Terminologicky_slovník_MV-2016.pdf>.

6.3 SEZNAM PŘÍLOH

<u>Tabulka 1. SWOT analýza připravenosti žáků ZŠ1 na ozbrojený útok.....</u>	44
<u>Tabulka 2. SWOT analýza připravenosti žáků ZŠ2 na ozbrojený útok.....</u>	48
<u>Obrázek 1. Dotazník o připravenosti a informovanosti žáku v případě ozbrojeného útoku ...</u>	43
<u>Obrázek 2. Grafické znázornění otázky č. 1 – ZŠ1</u>	45
<u>Obrázek 3. Grafické znázornění otázky č. 2 – ZŠ1</u>	46
<u>Obrázek 4. Grafické znázornění otázky č. 3 – ZŠ1</u>	46
<u>Obrázek 5. Grafické znázornění otázky č. 7 – ZŠ1</u>	47
<u>Obrázek 6. Informovaný souhlas s vyplněním dotazníku – ZŠ2</u>	48
<u>Obrázek 7. Grafické znázornění otázky č. 1 – ZŠ2</u>	50
<u>Obrázek 8. Grafické znázornění otázky č. 2 – ZŠ2</u>	50
<u>Obrázek 9. Grafické znázornění otázky č. 3 – ZŠ2</u>	51
<u>Obrázek 10. Grafické znázornění otázky č. 7 – ZŠ2</u>	51